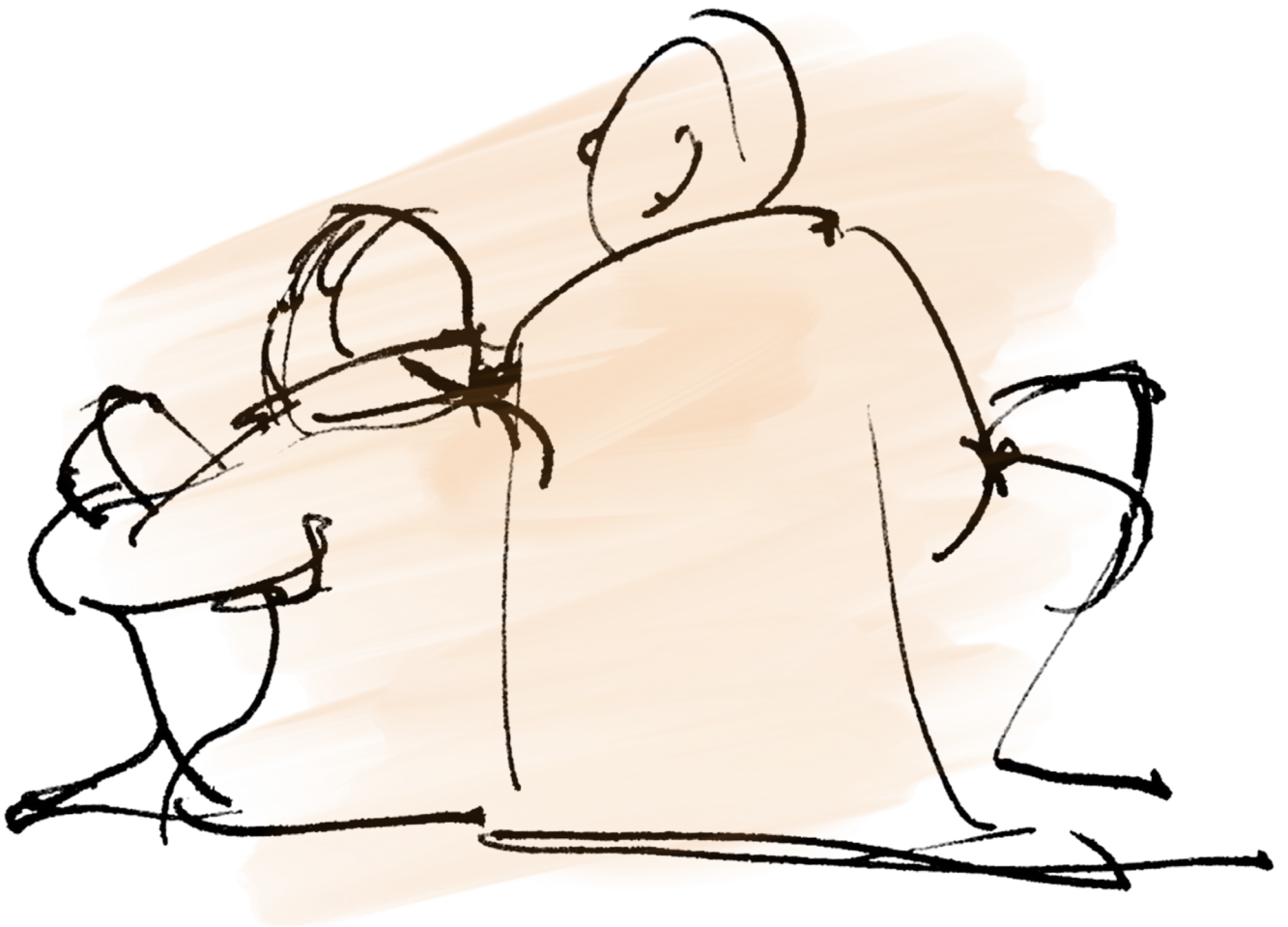

Allmänna
Barnhuset

EFTER BARNFÖRHÖRET

– en modell för att ge stöd och information till barn och föräldrar vid misstanke om barnmisshandel.

Hans Elfström, Åsa Landberg och Gerd Olofsson
Andra reviderad upplaga.

INNEHÅLL

Förord	3
Inledning.....	4
Faktabakgrund	6
Efter barnförhöret som arbetsmodell.....	10
Intervju med Gerd Olofsson.....	12
Intervju med Hans Elfström.....	13
Intervju med Åsa Landberg.....	14
Arbetsmodellen.....	15
Stiftelsen allmänna barnhusets övriga projekt på området.....	33
Bilaga.....	34
Litteratur.....	37

ISBN: 978-91-86759-75-9

Utgivningsdatum: April 2026

Utgivare: Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Författare: Hans Elfström, Åsa Landberg och Gerd Olofsson

Illustrationer: Ivar Inkapööl

FÖRORD

Det händer ibland att ett barn väljer att berätta om våld. Vid dessa tillfällen står barn ofta ensamma i en verklighet som de inte själva kunnat välja eller påverka. De har ofta burit på rädsla, lojalitetskonflikter och smärta. Dessa barn har tagit det modiga steget att berätta. Det modet måste alltid mötas av ett samhälle och människor som förmår mer än att utreda. Barnet måste mötas med omtanke, tydlighet och trygghet.

Modellen *Efter barnförhöret* föddes ur just det behovet — att inget barn ska behöva återvända hem i ensamhet efter ett polisförhör, oavsett vad som händer vidare i en rättsprocess. Den bygger på barnets rätt till en uppväxt fri från våld och barnets rätt till stöd och omtanke efter ett förhör. Att vi ger barnen kunskap om sina rättigheter och ger föräldrarna redskap att förändras.

Det här är en arbetsmodell, men framför allt är det en hållning. En påminnelse om att samhällets ansvar inte slutar när förhöret är över, utan snarare börjar där.

Sedan modellen först dokumenterades har tusentals barn och föräldrar fått ta del av den. Deras berättelser vittnar om oro, men också om lättnad, hopp och föräldrar som vågat se sina barn med nya ögon. Deras röster är bevis på att tidiga och samordnade insatser spelar en avgörande roll.

Min förhoppning är att den här reviderade handboken ska fortsätta ge vägledning, kraft och mod till alla er som möter barn i utsatthet. Ni gör skillnad varje dag. Och ni gör det möjligt för fler barn att känna:

”Jag var inte ensam. Det fanns vuxna som lyssnade.”

Linda Ljunggren-Syding
Generalsekreterare
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

INLEDNING

Barn har rätt att skyddas från alla former av våld och kränkande behandling. Det slog Sveriges riksdag fast i den så kallade antiagalagen redan 1979. Sverige har också ratificerat FN:s konvention om barns rättigheter (hädanefter Barnkonventionen) och inkorporerat den i svensk lag. Det medför att alla barn i Sverige ska ha tillgång till de rättigheter som skrivs fram i Barnkonventionen.

Enligt Barnkonventionens artikel 19 har samhället ansvar för att skydda barn från alla former av våld. Artikel 19 säger också att staten ska upprätta program som ger barnet och de personer som har hand om barnet nödvändigt stöd. Artikel 39 slår fast att barn som utsatts för våld har rätt till rehabilitering och social återanpassning. Sådan rehabilitering och återanpassning ska äga rum i en miljö som främjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Alla barn, inklusive de barn som är brottsoffer, har rätt att bli bemötta utifrån barnets bästa enligt Barnkonventionens artikel 3. De har också rätt att komma till tals och att få information enligt Barnkonventionens artikel 12.

När barn misstänks vara utsatta för våld eller övergrepp inom familjen är de beroende av att andra vuxna uppmärksammar och skyddar dem. Om samhället griper in och hör ett barn om brott som föräldrarna misstänks för, är det ett stort ingrepp i familjen och det för med sig ett ansvar. Christian Diesen har beskrivit en gyllene regel som han tycker bör tillämpas i alla mål som rör barn som brottsoffer. Oavsett rättsutfall ska barnet befinna sig i ett bättre läge när processen avslutas än när den inleds (Diesen, 2003). Målet är att samhällets ingripande ska förbättra barnets situation och det får absolut inte förvärra den. Det som samhället gör när det griper in får helt enkelt inte försvåra för barnet. Barn vill ha hjälp så att våldet tar slut, men de har sällan förstått på vilket sätt polis och socialtjänst arbetar och vad följderna blir om de berättar om barnmisshandel som de utsatts för i hemmet.

En första anmälan om misstänkt barnmisshandel i hemmet kan komma antingen till polisen eller till socialtjänsten. Polis har skyldighet att anmäla till socialtjänsten och socialtjänsten anmäler som regel misstänkt

barnmisshandel till polisen, även om det kan finnas undantag. Det innebär att bägge myndigheterna blandas in och att parallella utredningar startar.

Det är åklagaren som beslutar om att barn ska hämtas till förhör, utan att föräldrarna informeras i förväg. Direkt efter förhöret informeras vårdnadshavarna. Det finns barn som placeras utanför hemmet på grund av misshandeln, men de flesta fortsätter att leva med den förälder som är misstänkt för barnmisshandel och åker hem samma dag som barnförhöret har skett.

Allt för många barn har lämnats helt ensamma efter ett barnförhör hos polisen. Det vanligaste har tidigare varit att barnet lämnas tillbaka på förskola eller skola efter barnförhöret och sedan ensamt möter föräldrarna som kan vara både upprörda och arga över att barnet har pratat med polisen (Landberg & Svedin, 2013). I den situationen kan det bli så att samhällets ingripande faktiskt förvärrar för barnet.

När det finns en misstanke om fysisk misshandel av barn har samhället ett ansvar för att skydda, informera och stötta. Det ansvaret faller främst på socialtjänsten. Socialtjänsten ska erbjuda brottsofferstöd. Insatsen kan riktas till både den som har utsatts för brott och dennes närstående (Socialtjänstlag, 2025, 1 § 13 kap.). Trots det har det funnits och finns fortfarande stora brister i omhändertagandet av barn som varit hos polisen på barnförhör med anledning av misstankar om att de misshandlas hemma. Det är arbetsmodellen *Efter barnförhöret* tänkt att åtgärda. Den har en tydlig struktur där alla barn fångas upp av socialtjänsten samma dag som barnförhöret hålls och både barn och familj får stöd. Principen är enkel. När det finns en misstanke om barnmisshandel i en familj behöver både barn och föräldrar stöd, och stödet måste komma direkt. Det går inte att vänta på att polis och socialtjänst blir klara med sina utredningar.

2017 publicerades den första upplagan av *Efter barnförhöret*. Innan modellen dokumenterades av Stiftelsen Allmänna Barnhuset hade familjebehandlarna Hans Elfström och Gerd Olofsson prövat ut den genom att arbeta med cirka niohundra familjer i Huddinge och Södertälje kommun. Åsa Landberg hade varit deras handledare och är medförfattare till handboken. Förhoppningen var att sprida modellen till fler kommuner så att fler barn och fler föräldrar kunde ta del av den. Den förhoppningen har infriats. Genom att metoden dokumenterats och genom att Stiftelsen Allmänna Barnhuset har spridit den via utbildningar har nu många tusen familjer över stora delar av Sverige fått samma stöd. Arbetsmodellen har ett tydligt rättighetsperspektiv och innebär att familjebehandlare träffar föräldrar och barn vid ett hembesök samma dag som barnförhöret hos polisen har ägt rum och erbjuder uppföljande samtal för både barn och föräldrar.

En viktig del i modellen är att visa omsorg för både barn och föräldrar. Även om föräldrarna är misstänkta för barnmisshandel behöver de känna att behandlarna ser dem och deras situation för att de ska vilja och kunna ta emot hjälp och förändras. Barnens upplevelse står i centrum för arbetet med *Efter barnförhöret* men även de behöver känna att deras föräldrar tas om hand och respekteras.

Modellen är också till stora delar pedagogisk, behandlarna informerar och ger konkreta förslag på förbättringsområden.

I arbetsmodellen *Efter barnförhöret* arbetar socialtjänsten mot flera olika mål:

- » Barn får information om rätten att skyddas mot våld.
- » Barn får komma till tals. De får utrymme att beskriva sin upplevelse av situationen, ställa frågor och säga sin mening.
- » Föräldrar får information om hur negativt våld mot barn är och om alternativa uppfostringsmetoder.
- » De barn som har behov av mer stöd eller behandling kan uppmärksammas och slussas vidare direkt.

När myndigheterna griper in måste de fullfölja. Det är inte ansvarsfullt att lämna barnet ensamt med konsekvenserna.

FAKTABAKGRUND

Våld mot barn i Sverige

Våld mot barn är fortfarande vanligt förekommande i Sverige. I den nationella kartläggningen Våld mot barn 2022 svarade elever i årskurs nio på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten (Jernbro m.fl., 2023). Deras svar visade att 20 procent hade utsatts för fysiskt våld av en vuxen. 14 procent rapporterade att de utsatts av sina föräldrar (inklusive styvföräldrar och familjehemsföräldrar). Drygt 8 procent rapporterade att de utsatts för mer allvarliga former av fysiskt våld medan knappt 6 procent hade utsatts för fysiskt våld av en vuxen vid upprepade tillfällen. 10 procent hade upplevt våld mellan föräldrar.

Olika former av våld överlappar i stor utsträckning. Psykiskt våld av en vuxen och våld mellan vuxna i familjen överlappade med andra former av våld i störst utsträckning. 8 procent av samtliga elever uppgav att de var utsatta för 3–5 former av våld begått av vuxna (fysiskt våld, psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp eller våld mellan föräldrar). 16 procent uppgav att de var utsatta för 3–7 former av våld begått av vuxna och jämnåriga (när mobbning och våld i unga parrelationer också inkluderas).

Studien visar också att de barn som utsatts för våld har en betydligt sämre psykisk hälsa än andra barn. Allra sämst mår de barn som utsatts för flera olika former av våld. Det var vanligt med dålig aptit, yrsel och ledsenhet samt att barnet har känt sig spänt. Det var också betydligt vanligare att våldsutsatta barn skadat sig själva eller försökt ta sitt liv.

I praktiken får få barn tillgång till stöd

Mörkertalen när det gäller våld mot barn är stora. Oavsett vilken form av våld som barn utsätts för är det sällan det kommer till myndigheternas kännedom. Även om de flesta berättar för någon, vänder de sig oftast till en jämnårig, mer sällan till vuxna. Det kan bero på att barn känner sig mer förstådda av andra barn, vill testa sig fram och tror att det de berättar stannar mellan dem och den de har anförtrott sig åt. Av de elever som uppgett att de varit utsatta för fysiskt våld av en vuxen och upplevt våld mellan vuxna hade 59 procent berättat för någon om våldet. Endast 5 procent av barnen hade berättat för polisen och endast 10 procent för socialtjänsten (Jernbro m.fl., 2023).

Det första avslöjandet kan bli början på en process där barnet, själv eller med hjälp av det barn de har anförtrott sig åt, berättar för en vuxen. Den vuxne kan därefter kontakta myndigheter, vilket innebär att avslöjandeprocessen ofta sker i flera steg och över tid (Augusti & Myhre, 2021; Manay & Collin-Vézina, 2021; Thulin, m. fl., 2020).

Det finns barn som avslöjar våld oavsiktligt. De säger något som gör att vuxna fattar misstankar. Men oftast har barnet tänkt på att berätta under en längre tid och de kan ha försökt berätta tidigare (Thulin m. fl., 2020). Det finns barn som berättar om våld direkt när det har hänt. Men ofta tar det tid; barn kan vänta i månader och år innan de anförtror sig åt någon. Under den tiden kan våldet fortsätta och barnet kan utveckla allt värre symptom (Landberg, 2025).

För barnet är det viktigt att det går fort när de väl berättat. Men det är inte alltid fallet. Polis och åklagare ska enligt lag utreda allvarliga brott mot barn inom 90 dagar. Rekommendationen är att barn ska höras av polis inom två veckor. Så fungerar det inte alltid i praktiken. 2023 utreddes 58 procent av dessa brott inom den lagstadgade tidsfristen, en kraftig försämring mot tidigare år (Rädda Barnen, 2023). När handläggningstiderna hos polis och åklagare är långa kan det hända att barn får vänta länge på att höras av polisen. Då kan stöd behöva sättas in innan det sker.

Få av de polisanmälningar som görs angående brott mot barn leder till lagföring. Enligt Rädda Barnen ledde endast 24 procent av alla brottsmisstankar gällande vålds- och sexualbrott samt rån mot barn till åtal under åren 2018–2022 (Rädda Barnen, 2023).

Att det kommer in anmälningar om barnmisshandel till socialtjänsten innebär inte att barn och föräldrar erbjuds stöd. Om socialtjänstens personal undviker att prata om de uppgifter om våld som gjorts att barnet kommer i kontakt

med dem blir det ett passivt ogiltigförklarande av barnets berättelse och erfarenheter (Quarles van Ufford, m. fl., 2024). Ändå är det alltför vanligt att det sker.

Heimer & Forsgren (2025) har studerat insatser efter barnavårdsutredningar med uppgifter om våld. I 79 % av de ärenden där det finns misstankar om att barn har utsatts för våld av föräldrar eller bonusföräldrar så berörs detta inte i de insatser som socialtjänsten erbjuder. Fokus ligger i stället på annat, trots att föräldrarna tillstått handgripligheter i hälften av ärendena. Tillgång till specifik insats med fokus på våld har betydelse för om våldet är i fokus för insatserna.

Barnahus

Barnahusmodellen uppstod som en reaktion mot att barn som misstänkts vara utsatta för sexuella övergrepp för mycket illa under utredningarna. Det första Barnahuset i Sverige startade 2005. Sedan dess har det skett en snabb utveckling (Landberg & Svedin, 2013). 2018 fanns 31 Barnahus i Sverige. De täckte 222 kommuner, vilket innebär att 85 procent av Sveriges befolkning hade tillgång till ett Barnahus (Barnafrid, 2018). Det innebär att de flesta barn som hörs av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel hörs på ett Barnahus. Den samverkan som sker i Barnahus har också visat sig vara viktig för att *Efter barnförhöret* ska fungera.

I Sverige är målgruppen för Barnahus barn som misstänks vara utsatta för ett allvarligt brott som är riktat mot den unges liv, hälsa, frihet eller frid (Rikspolisstyrelsen, 2008). Det inkluderar numera också barn som utsatts för barnfridsbrott (har upplevt våld).

Så här beskrev de ansvariga myndigheterna den svenska varianten av Barnahus i sin redovisning till regeringen 2009: *Den svenska varianten av Barnahus kan i stort beskrivas på följande sätt. I Barnahuset samråder och samverkar socialtjänst, polis, åklagare, rättsmedicin, barnmedicin och barn- och ungdomspsykiatri (BUP), framför allt i det inledande skedet av förundersökningen och den sociala utredningen. Socialtjänsten har som regel en samordnande roll och en eller flera socionomer har sin arbetsplats i lokalen. På ett av Barnahuset finns även poliser i den fasta bemanningen och på andra kontinuerlig tillgång till barnpsykiatrisk kompetens. Vid samrådsmöten, och i brådskande fall per telefon, konsulterar yrkesföreträdarna varandra, planerar och fördelar uppgifter. Om en förundersökning inleds genomförs förhöret med barnet i Barnahuset. De professionella som behöver höra barnets berättelse kan följa förhöret via video i ett angränsande rum. Det finns även rum för läkarundersökning och samtal.*

Det eftersträvas att rättsläkare och barnläkare samarbetar vid läkarundersökning, som begärs av polis eller åklagare. Socialtjänsten eller BUP svarar för krisstöd till barnet (Rikspolisstyrelsen, 2009, s. 9).

Barnförhör hos polisen

När en vårdnadshavare är misstänkt för brott (eller när det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som är misstänkt för brott inte kommer att ta till vara på barnets rätt i brottsutredningen) utser tingsrätten en särskild företrädare, oftast en jurist. Den särskilda företrädaren övertar vårdnadshavarens beslutanderätt vad gäller förhör och rättsmedicinsk undersökning och har befogenhet att hämta barnet till förhör utan att vårdnadshavarna underrättas i förväg.

Den särskilda företrädaren är oftast en helt främmande person för barnet. För att det ska bli en acceptabel och något så när trygg situation krävs att någon som barnet känner och litar på finns med vid hämtning och förhör. En sådan trygghetsperson är oftast någon som arbetar på skola eller förskola, till exempel en lärare, förskollärare, kurator eller fritidspedagog. Trygghetspersonen har inte någon skyldighet att ställa upp och följa med till Barnahuset, men gör det ofta som en del av sitt jobb och för barnets skull. Det innebär förvånansvärt sällan något problem att få personal från skola eller förskola att ställa upp som trygghetsperson. Trygghetspersonen väntar när barnet förhörs och kan också följa barnet tillbaka till skolan eller förskolan igen.

Barnet hörs av en civilklädd polis. Barnförhöret filmas och professionella som behöver höra barnets berättelse sitter i ett angränsande rum och följer förhöret via videolänk. Det gör att samma frågor inte behöver ställas flera gånger av olika myndighetsrepresentanter. Det gör också att de olika myndighetsrepresentanterna kan göra sin bedömning och fatta snabba beslut. Åklagare, socialtjänst och särskild företrädare följer så gott som alltid förhöret. Ibland är även till exempel personal från barn- och ungdomspsykiatri, barnmedicin eller rättsmedicin med.

Efter barnförhör och eventuell medicinsk undersökning ska barnet lämna Barnahuset. I undantagsfall placeras barn utanför hemmet, men det vanligaste är att barnet ska hem till en av eller bägge föräldrarna, även om de är misstänkta för brott. Det är då av största vikt att det sker så att barnet är så tryggt som möjligt och att barn och föräldrar är informerade om den fortsatta planeringen.

Den första kontakten
med polis och
socialtjänst

MISSTANKE OM
BARNMISSHANDEL
I HEMMET

ANMÄLAN TILL
POLIS OCH
SOCIALTJÄNST

SÄRSKILD
FÖRETRÄDARE
UTSES

HÄMTNING
AV BARN

I en kvalitetssäkring av landets Barnahus bedömdes att ungefär hälften av de 23 granskade Barnahusen hade tydliga och konsekventa rutiner för att hämta barn och för hur samverkan går till i samband med hämtning.

På flera Barnahus var det alltid socialtjänsten som hämtade barnet på förskola eller skola (formellt på uppdrag av den särskilde företrädaren). Den särskilde företrädaren mötte upp på Barnahuset. Ibland hade hen ett kort möte med barnet innan förhöret, ibland saknades rutiner för det. Det hände att den särskilda företrädaren varken hälsade på eller pratade med barnet. På andra Barnahus var det en självklarhet att den särskilda företrädaren hämtade barnet. Det innebar att de hade tid tillsammans innan förhöret. Barnet kunde få information och den särskilde företrädaren hade möjlighet att göra en bedömning av om det var lämpligt att höra eller läkarundersöka barnet.

Några Barnahus hade en tydlig struktur med ett eftermöte där åklagaren ger besked om den fortsatta gången i ärendet och arbetsuppgifter vad gäller att

informera föräldrar och barn fördelas. På några Barnahus tolkar åklagaren förundersökningssekretessen som att de inte kan meddela socialtjänsten om nästa steg – något som kraftigt försvårar möjligheten att göra en skyddsbedömning.

De största bristerna fanns vad gäller återlämning av barnet. På några Barnahus fanns rutiner som sa att barnet aldrig får möta en misstänkt förälder ensam efter ett förhör. Socialtjänst fanns alltid med och hade dessutom ett möte med föräldrarna innan de återförenades med barnet. I kvalitetsgranskningen uppmärksammades just arbetsmodellen med hembesök efter barnförhör som ett positivt exempel. Familjebehandlare kunde sättas in direkt och gå hem till familjen samma dag.

På andra Barnahus var rutinen att barn åkte tillbaka till skola eller förskola efter förhör och sedan hämtades eller gick hem som vanligt. Socialtjänsten försökte prata med föräldrarna på telefon innan de mötte sitt barn, men det var inte säkert att det lyckades.

På flera Barnahus berättade personalen att det hände att barnen mötte sina föräldrar själva efter ett förhör. Föräldrarna hade fått besked av polisen att deras barn hade förhörts. När det var så var polisen ofta oroade över hur det skulle gå för barnet hemma. Även rutinerna för vem som informerade barnet efter förhöret brast ibland.

LISA HAR BERÄTTAT i skolan att pappa slår henne hemma. Skolan anmäler till socialtjänst som i sin tur polisanmäler. Några dagar senare hämtas Lisa i skolan. Lisa och hennes lärare åker tillsammans med en särskild företrädare till Barnahuset. En polis förhör Lisa. Läraren sitter i väntrummet.

I ett medhörningsrum sitter ytterligare en polis, åklagare, särskild företrädare, socialtjänst och en psykolog från BUP och följer förhöret. Lisa berättar om flera misshandelstillfällen, bland annat har hon blivit slagen med ett bälte på ryggen. Lisa berättar att mamma också blir slagen av pappa och att hon försöker hindra pappa att slå Lisa.

Åklagaren ger genast polisen direktiv att hämta in pappan till förhör och att även mamma ska höras som vittne. Åklagaren fattar också beslut om att den rättsmedicinska utredning som redan förberetts ska äga rum (Landberg & Svedin, 2013, s. 25).

Det är svårt att få till fungerande rutiner för återlämning av barnet när handläggningstiderna är för långa. På de Barnahus där väntetiderna är som längst kan man sällan sätta ut tider för barnförhör under samrådet. Det innebär att socialtjänsten måste inleda sin utredning, och prata med barnen och föräldrarna. Resultatet kan bli att de känner sig bakbundna för att de inte upplever att de kan berätta om polisanmälan. De är också rädda att deras utredning ska sabotera förundersökningen. Ibland har de redan hunnit avsluta sin utredning när polisen kallar barnet till förhör. Då saknas ofta socialtjänsten i medhörning.

BARNFÖRHÖR

SOCIALTJÄNSTEN
GÖR EN SKYDDS-
BEDÖMNING

BARNET ÅKER
HEM ELLER
PLACERAS UTAN-
FÖR HEMMET

FORTSATT FÖR-
UNDERSÖKNING

FORTSATT
BARNVÅRDS-
UTREDNING

Det innebär att flera personer kunde informera barnet om samma sak eller att ingen alls gjorde det. Slutsatsen av kvalitetsgranskningen var att socialtjänstens arbete med att informera och trygga barn efter förhör när föräldrarna är misstänkta måste utvecklas.

Stöd till brottsoffer

Socialtjänstlagen slår fast att socialtjänsten har ett ansvar för att verka för att den som utsatts för brott och dess närstående får stöd och hjälp (Socialtjänstlagen, 2025). Närstående är någon som den brottsutsatta har en nära och förtroendefull relation till, exempelvis makar, sambor, partner, föräldrar, syskon, barn eller andra släktingar. Det finns inga begränsningar vad gäller brottstyp.

Socialtjänstens ansvar är att bidra till att brottsutsatta och deras närstående får det stöd och den hjälp de behöver, antingen genom socialtjänsten eller genom annan organisation, som hälso- och sjukvård eller ideella organisationer. Det är lämpligt att stödet till brottsutsatta och närstående samordnas så att den enskilde inte behöver ha kontakt med fler tjänstemän än nödvändigt.

Den verksamhet som ideella organisationer som kvinnojourer och brottsofferjourer bedriver är ett viktigt komplement till socialtjänsten. Men deras arbete frångår inte socialtjänstens ansvar.

I kriterierna för de svenska Barnhusen slås fast att barn vid behov omgående ska erbjudas kris- och behandlingsinsatser (Rikspolisstyrelsen, 2009).

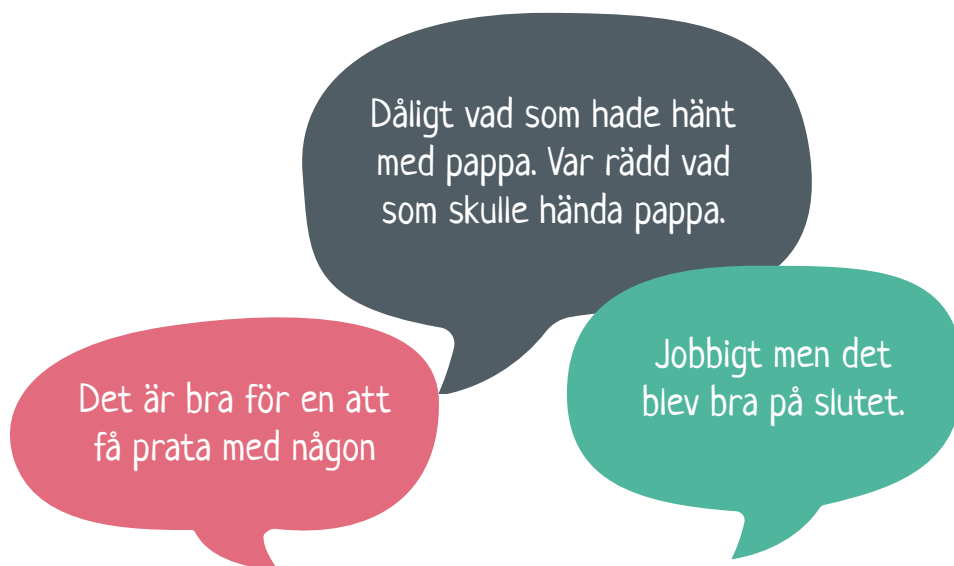
Kris och behandlingsinsatser måste oftast ske med vårdnadshavares godkännande om inte barnet uppnått tillräcklig ålder och mognad för att själv bestämma. Det är viktigt att det görs en individuell bedömning av barnets behov av personal med adekvat utbildning. Barn och föräldrar måste tillfrågas om hur behovet ser ut. Det innebär att det bör finnas en beredskap för att erbjuda alla barn krisstöd. När behandlingspersonal (från BUP eller Barnahuset) finns med i medhörning finns en reell chans att bedöma fortsatt utrednings- eller behandlingsbehov. Krisstöd och behandling kan antingen ske på Barnhuset eller på annan plats, delvis beroende på hur långa avstånd det är i upptagningsområdet.

Rapporten Inuti ett Barnahuset visade att tillgången till psykisk hälsovård för barnen och deras familjer hade stora brister på många håll i landet. I 74 procent av verksamheterna fanns i praktiken mer eller mindre stora begränsningar vad gäller den faktiska tillgången till psykisk hälsovård efter polisanmälan om våld eller övergrepp. Barn och familjer blev utan vård på grund av att det inte passade i vårdgivarnas målgrupp eller på grund av att övergången till behandling var krånglig och krävande. Endast 26 procent av verksamheterna slussade omgående vidare Barnhusets klienter till behandling när behovet fanns. Övergången var då enkel, utan remissförfaranden eller väntetider, precis så som det är tänkt att fungera.

TIM HAR BERÄTTAT i skolan att han blir slagen hemma. Han hämtas av särskild företrädare och hörs av polisen. Efteråt ringer polisen hem och berättar för föräldrarna att Tim varit på förhör. Även socialtjänsten pratar kort med föräldrarna och bokar in en tid senare i veckan. De uppmanar föräldrarna att inte pressa eller fråga Tim. Tim åker tillbaka till skolan och går hem som vanligt. Först efter två månader kallas föräldrarna till förhör (Landberg & Svedin, 2013, s. 26).

När polisen lyckas prioritera att höra barn inom två veckor men inte kan höra misstänkta föräldrar i anslutning till det uppstår problem. Föräldrarna meddelas att barnet har varit på förhör, men inte varför. De får ofta rådet att inte prata med sitt barn. Det innebär, förutom påfrestningarna på barn och föräldrar, att socialtjänstens arbete försvåras. De ska utreda barnets behov, men kan inte tala öppet med föräldrarna. De är ofta upprörda och oroliga och personalen upplever att föräldrarna sluter sig och inte vill släppa in socialtjänsten.

Efter barnförhöret som arbetsmodell

Tidig insats

Det är viktigt att komma in tidigt efter att barnet har hörts av polisen. I den akuta krisen är det lättare att motivera föräldrar till förändring och till fortsatta insatser än när lite tid har gått. Barn och föräldrar får information direkt, något som kan förebygga att barn far illa. Genom att behandlarna kommer hem får även syskon tillgång till information om vad som händer i familjen.

Röster från barn och föräldrar

Under februari 2016 till februari 2017 fick barn och föräldrar som tagit del av modellen i Södertälje kommun svara på en enkät. Både barn och vuxna hade möjlighet att skriva kommentarer till frågorna. Svarsfrekvensen var låg, vilket gör att det inte går att generalisera utifrån svaren. Men av de 49 barn som svarade tyckte de flesta (82 %) att samtalen hade hjälpt deras familj, ett barn tyckte inte att samtalen hade hjälpt familjen (övriga svarade vet inte, eller avstod från att svara på frågan). *Det är klart, alla barn har ju rättighet till det. Det är bra för en att få prata med någon,* skriver ett barn.

De flesta barn som svarat tyckte att det var bra, eller både bra och dåligt med hembesök. Men sex barn (14 %) tyckte inte att det var bra. Deras kommentarer tyder på att det ibland var hela situationen som inte var bra. *Inte bra att*

man slår mig, skriver ett barn om hembesöket. *Jag var ledsen då,* skriver ett annat. Ytterligare ett barn oroade sig för sin pappa: *Dåligt vad som hade hänt med pappa. Var rädd vad som skulle hända pappa.*

På frågan om hur det varit att prata om våldet svarade 19 barn att det varit bra, 14 att det varit både bra och dåligt och tio barn att det inte varit bra (sex barn svarade inte). Kommentarererna ger återigen ledtrådar till varför barn har svarat att det inte var bra att prata om våld. Det kan handla om att bli ledsen eller orolig, och det finns barn som helt enkelt tycker att det var dåligt. Ett barn skriver: *Jobbigt men det blev bra på slutet. Kändes inte bra, men var bra,* skriver ett annat. Så även om samtalen oftast har varit till hjälp kan de vara svåra att gå igenom för barn.

Av de 44 vuxna som svarat på enkäten tyckte de allra flesta (95 %) att samtalen har hjälpt deras familj, två avstod från att svara på frågan (5 %). *Det gör stor skillnad att Barnhuset finns nu. När vi gick igenom polisförhör för ca 4 år sedan fanns det inget stöd, ingenting man kunde sätta foten på och känna sig trygg och tagen på allvar. Man kände sig helt övergiven åt sina problem och att ingen kan ställa sig på din sida och försvara aktivt barnens rätt till respekt. Så jag är väldigt, väldigt glad över att ni finns! Lycka till med ert projekt. Bra jobbat!* skriver en förälder.

Att prata om våldet väcker blandade reaktioner hos föräldrarna. Drygt hälften (57 %) tyckte att det var bra eller ganska bra, resten (43 %) tyckte att det var ganska eller mycket dåligt. En orsak till att föräldrar inte tycker det är bra att prata om våldet är att de känner sig orättvist anklagade av själva polisanmälan. *Det känns jobbigt när man aldrig har gjort det där ens barn anklagar föräldrarna om att hon har blivit slagen, skriver en förälder. En del saker som vi beskylldes för var osanna. Det var obehagligt, skriver en annan.*

Men obehaget kan också handla om de känslor som väcks. En förälder förklarar: *Man har förstås blandade känslor när man lyssnar eller pratar om sånt speciellt om man upplever själv en del saker i sin barndom. Men det är viktigt att prata genom sådana saker ändå. Precis som för barnen kan det vara svårt för föräldrar att prata om våld, men det kan ändå leda till något bra: Det har varit jobbigt men givande och har lett till större självinsikt.*

Vilka familjer är modellen framtagen för?

De familjer som tar del av arbetsmodellen har alla ett barn som är under utredning på grund av en polisanmälan om barnmisshandel. Barnen har hörts om det som hänt och socialtjänsten har bedömt att barnen inte ska placeras utan kan åka hem, ofta till en eller två vuxna som är misstänkta för att ha misshandlat dem.

När det är olämpligt att träffa barnen tillsammans med en våldsamt förälder kan modellen användas enbart med barn och den stöttande föräldern. Barnet har samma behov av att få information och av att få utrymme att berätta om sina upplevelser av sina erfarenheter av våld och av barnförhöret.

Hembesök ska inte användas som ett alternativ till placering, utan som ett sätt att arbeta när placering av barnen inte är nödvändig eller önskvärd.

Familjerna som tar del av arbetsmodellen har vitt skilda bakgrunder. Det kan vara föräldrar som är födda i Sverige eller utomlands, föräldrar med gott om pengar och god utbildning eller föräldrar med dålig ekonomi. Många familjer har flera barn.

Ofta är det oklart vad som har hänt, men barnen har berättat för en vuxen att någon har gjort dem illa hemma. Beskrivningar av våldet varierar från örfilar, luggningar eller lättare slag till grovt våld med olika tillhyggen, som bälten, skor, käppar, skohorn och köksredskap. Det kan handla om en enstaka våldshändelse, men som regel finns det uppgifter om att våld har varit en del av vardagen under en lång tid. Tiden sedan våldet ägt rum varierar; det kan ha hänt nyligen eller det kan ha gått månader och år innan uppgifter om misshandel har kommit till myndigheternas kännedom.

En del av föräldrarna har själva vuxit upp med aga som en uppfostringsmetod och känner inte till något annat sätt att sätta gränser. Andra föräldrar slår sina barn i vanmakt, vrede eller desperation. Ibland är våldet mycket systematiskt och har präglat hela barnens uppväxt.

INTERVJU MED

GERD OLOFSSON

Tidigare barnbehandlare, Södertälje kommun

Berätta lite om din bakgrund!

– Jag har alltid arbetat med barn och föräldrar! Första sommarjobbet var som barnflicka redan 1974! Jag började med att utbilda mig till barnskötare, sedan till socialpedagog och har gått en rad olika utbildningar som handlar om familjebehandling, nätverksarbete och arbete med våldsutsatta barn och deras familjer. Sedan 2003 har jag arbetat med att samtala med våldsutsatta barn, först på deltid men sedan 2011 på heltid.

Vad är fördelarna med den här arbetsmodellen?

– Det är en snabb insats. Vi kommer in i den akuta krisen och barnen står inte ensamma efter förhöret. Lämnas de ensamma utsätts de ofta för påtryckningar hemma. Föräldrarna kan säga saker för att tysta barnen, som att de hamnar i fängelse och att barnen får bo på barnhem om de berättar om våldet. Barnen får komma till tals och den mörka hemligheten blir känd! Vi tar ställning för barnen men lämnar inte föräldrarna. Det pågår ett parallellt arbete med familjemedlemmarna. Det väcker hopp hos barn då föräldrarna går i föräldraskolan (samtalen med förädrabehandlaren). Ofta märker de skillnad redan efter andra samtalet. ”Det blir mycket bättre hemma”!

Varför behövs en särskild barnbehandlare?

– Under mina år som familjebehandlare reagerade jag på att barnen inte hade egna samtal. Barnen kom alltid i skymundan! Någon måste bevaka barnens intressen, annars glöms de bort. Detta sker fortfarande och jag brukar säga till familjebehandlarna att dela upp som vi gjort i barn och föräldrar och sy ihop sen. Just att barnen får sätta ord på vad de varit med om och känner borde vara en rättighet precis som för oss vuxna.

Vad är det svåraste med jobbet?

– Det kan vara svårt att bära många tunga berättelser, men att ändå kunna inge hopp och locka fram glädjen.

Vad krävs för att klara av att arbeta på det här sättet?

– Förutom utbildning och långvarig erfarenhet krävs MOD, MOD och åter MOD. Ärlighet. Aldrig svikta i sitt ställningstagande för barnet (de känner det direkt och då tappar man dem). Våga fråga om allt på ett naturligt sätt. Vara container och orka.

Stark närvaro, vara i nuet. Humor, sprida glädje! Tydlighet gentemot föräldrarna, men hitta saker hos dem att gilla. Barnen ser det och de berättar mer eftersom de vet att jag inte ser dem som bara monster.

En del barn blir placerade utanför hemmet direkt efter barnförhöret. Hur arbetar ni med dem?

– Vi tar emot de barn som har rimlig restid till oss. Barnet får oftast landa ungefär en vecka i jourhemmet sen tar jag kontakt med jourhemmet och gör upp tider. Vi erbjuder samtal med barn och föräldrar var för sig, på samma sätt som vi gör efter hembesöket när barnen bor kvar hemma.

INTERVJU MED

HANS ELFSTRÖM

Tidigare familjebehandlare, Södertälje kommun

Berätta lite om din bakgrund!

– Jag började jobba med barn 1976 inom kommunal barnomsorg och bytte 1984 till att arbeta med barn och föräldrar inom barnpsykiatri. Sedan dess har jag arbetat inom kommun, landsting och privata sektor med utredning och behandling av barn och familjer. Min egen familj har även varit jourhem och familjehem under 9 år.

Vad är fördelarna för föräldrar med den här arbetsmodellen?

– De flesta människor är inte intresserade av att leva med konflikter. Det finns ett eget intresse för föräldern att reflektera över sin situation. Förstår föräldrarna hur de påverkar barnen så har de lättare att göra något annorlunda. Gör de annorlunda gör barnen annorlunda. Det blir också lättare och tydligare för föräldrarna att hålla fokus på sin föräldraroll. Vi pratar inte om hur missbruk, psykisk ohälsa, relationsproblem och så vidare påverkar dem som individer utan om hur dessa faktorer påverkar föräldrarollen. Målet i samtalen är att det skall bli bättre för barnen hemma och då blir det även bättre för föräldrarna.

Vad gör du om föräldrar och barn har helt olika bild av vad som hänt?

– Inledningsvis har de ofta olika bilder, det finns naturliga reaktioner i att vilja förneka eller i alla fall förminska våldet. Vi arbetar med förändring och det viktiga är inte att få en exakt sanning med stort s, utan att föräldrarna blir medvetna om sin egen roll och hur den påverkar barnen. Det händer vid enstaka tillfällen, oftast vid tillfällen då barn har blivit placerade på grund av grovt våld och sexuella övergrepp, att föräldrar inte kan närma sig barnens upplevelse alls och då avslutar jag samtalen. Barnen ska inte behöva berätta om eller förklara sina upplevelser för föräldrar som säger att de ljuger.

Vad är det svåraste med jobbet?

– Vetskapen om att så många barn är utsatta för vardagsvåld/uppfostringsaga och hur det påverkar dem i hemmet, i skolan och i livet! Känslan av att inte räkna till och hantera frustrationen över att som vuxen se hur vuxna och samhället blundar eller förminskar det våld som förekommer trots kunskap om våldets effekter!

Vad krävs för att klara av att arbeta på det här sättet?

– Det behövs kollegor och arbetskamrater som är stridbara och stödjer barns perspektiv.

Har ert sätt att arbeta förändrats över tid?

– Naturligtvis! Hela arbetssättet bygger på erfarenhet och praktiskt arbete. Vi lär oss dagligen nya saker och infallsvinklar av både barn och föräldrar. I arbete med människor är inget hugget i sten! Jag tror och tycker att desto större erfarenhetsbanken blir desto snabbare och bättre blir vi på att implementera nya idéer och att metodutveckla.

INTERVJU MED

ÅSA LANDBERG

Leg psykolog, leg psykoterapeut och filosofie doktor

Hur kom du i kontakt med Efter Barnförhöret?

– Jag var anlitad som handledare inom socialtjänsten i Huddinge och Södertälje kommun och fick på nära håll följa hur Gerd Olofsson och Hans Elfström utvecklade sin modell och de utmaningar de stötte på i sitt arbete. När det var dags att dokumentera modellen var min roll att beskriva hur Gerd och Hans har arbetat, men också att strukturera modellen så att den ska vara lätt för andra att använda.

Vad innebär det för ett barn att gå hem ensam efter ett barnförhör när föräldrarna är misstänkta för barnmisshandel?

– Barn kan vara väldigt rädda för att föräldrarna ska vara arga på dem. Det finns barn som får skäll eller till och med stryk. Det är vanligt att föräldrar eller syskon skuldbelägger de barn som hörts av polisen. De kan få höra att de har förstört för familjen eller att det är deras fel att mamma eller pappa kan komma i fängelse. I andra familjer blir det helt tyst. Föräldrarna har fått höra av polis eller socialtjänst att de inte ska pressa barnet eller ställa frågor om vad de sagt hos polisen. Men tystnaden kan vara förödande. Både barn och föräldrar känner till att barnet har varit hos polisen, och när de inte pratar med varandra om det, leder det till en väldigt obehaglig stämning hemma.

Vad innebär det för ett barn att få stöd efter barnförhöret?

– Även om det nästan alltid är vuxna som gör en polisanmälan om barnmisshandel så bygger det oftast på att ett barn har berättat. Det kan ta lång tid för barn att ta sig modet att berätta och de kan ha burit på sina upplevelser under månader eller år innan de vågar säga något. Då måste de få känna att det de berättat tas på allvar. Om de bemöts med tystnad är risken att de känner att vuxna inte har lyssnat och inte bryr sig om berättelsen om våld. Då kan barn tystna och låta bli att berätta om någon gör dem illa igen.

Det är inte alltid möjligt att bevisa brott, men genom att följa upp med stöd så tar man ändå barns berättelser på allvar. Vi vill att de ska känna att vuxna lyssnade, att de tog det de berättade på allvar och att de ville göra något åt det. Vi vill också att våldet ska upphöra och att barnen ska kunna känna sig trygga i sitt hem.

Vilka barn ska erbjudas Efter barnförhöret?

– Arbetsmodellen är utvecklad för att erbjudas till samtliga barn som varit på barnförhör på grund av misstänkt barnmisshandel och ska hem efteråt. En del barn behöver mer stöd eller längre behandlingsinsatser, men hembesöket och de efterföljande samtalen i modellen är ett minimum av stöd som alla barn bör få i den här situationen.

När modellen togs fram fanns ännu inte barnfridsbrottet, men många barn som upplevt våld mot mamma har fått tillgång till den. Modellen kan användas vid barnfridsbrott även när de inte utsatts för fysisk barnmisshandel. Som alltid gäller det att en riskbedömning görs. Varken barn eller den förälder som utsatts för misshandel ska utsättas för risk.

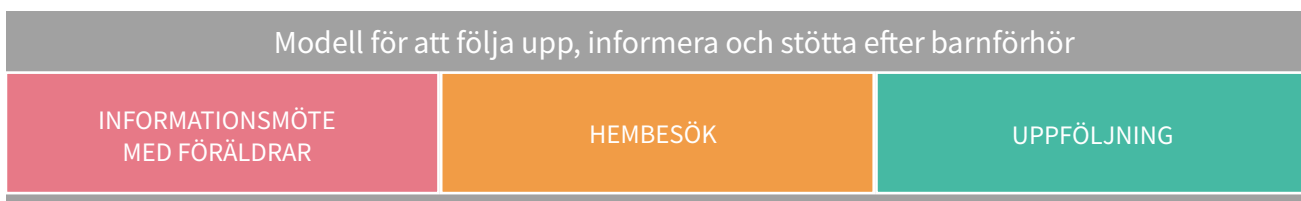
Oavsett om det handlar om misshandel av barnen eller om barnfridsbrott kan det vara mest lämpligt att utesluta den våldsamma föräldern och enbart träffa barn och en förälder som inte utövar våld. Den bedömningen måste socialtjänsten göra innan behandlarna gör ett hembesök. Ibland är risken så stor att *Efter barnförhöret* inte är lämpligt. Då måste socialtjänsten arbeta på annat sätt för att skydda barnen, till exempel med placering utanför hemmet.

Våldsutsatta barn har rätt till stöd enligt Barnkonventionen och därmed enligt svensk lag. Ibland får vi höra att kommuner inte har råd att erbjuda ett sådant stöd till alla barn. Jag skulle vilja vända på det. Konsekvenserna av våld är allvariga för barn och vi har inte råd att lämna dem utan stöd!

ARBETSMODELLEN

Modellen består av tre delar:

1. Informationsmöte med föräldrarna
2. Hembesök
3. Uppföljande samtal

Modellen är pedagogisk med tydliga ramar och präglas av öppen kommunikation. I den akuta krisen ger det en trygghet för föräldrarna och för behandlarna. Alla vet vad som ska hända. Efter de tre stegen finns möjlighet att fortsätta i behandling inom socialtjänsten, eller inom barn- och ungdomspsykiatri.

En förutsättning för att arbeta med modellen är att socialtjänsten efter en risk – och skyddsbedömning kommit fram till att barnet inte ska placeras utanför hemmet.

Trots det är situationen ofta otrygg för barnet. Det är behandlarnas uppgift att göra den tryggare men också att vid oro för att barn far illa anmäla det till utredande socialsekreterare. Det kan under kontakten med föräldrar och barn komma fram nya uppgifter som kan förändra risk- och skyddsbedömningen. Men, framför allt är fokus i kontakten att förändra barnets situation till det bättre.

I alla kontakter med föräldrar och barn behöver behandlarna vara tydliga med vad våld är och hur allvarligt det är för barn. De behöver vara uppmärksamma på fokusförskjutningar - våld är alltid de vuxnas ansvar hur besvärliga än barn kan vara. Samtidigt är det viktigt att visa omsorg och respekt för alla familjemedlemmar. Även om föräldrar gjort sina barn illa är ett respektfullt bemötande och förståelse för deras situation nödvändigt för att de ska ta emot stöd.

En behandlare har fokus på barnen, den andra på föräldrarna

I modellen arbetar två behandlare tillsammans. De delar upp ansvaret så att en av dem är föräldrabehandlare och en är barnbehandlare. Syftet är att motverka att barns erfarenheter, upplevelser och behov hamnar i skymundan av de vuxnas.

Föräldrabehandlaren har i uppdrag att möta föräldrarna i deras kris. Alla föräldrar som behandlarna har kontakt med är ifrågasatta i sitt föräldraskap genom att socialtjänsten har fått in en anmälan rörande våld eller hot om våld i hemmet och startat en utredning. De kan ha ett stort behov av att förstå och att prata, och vill ofta bli bättre föräldrar.

Barnbehandlaren har i uppdrag att stödja barnet/ barnen och ha dem i fokus vid det akuta hembesöket. Barnbehandlaren står vid barnets sida och sätter ord på det som hänt i samband med att de hämtats till barnförhör. Barnbehandlaren fokuserar på barnets upplevelser och hur det kan bli bättre hemma för barnet. Det som barnet eventuellt berättat för polisen under barnförhöret faller under förundersökningssekretess och berörs inte.

INFORMATIONSMÖTET MED FÖRÄLDRARNA

Informera om utredning och uppgifter om våld

Ta emot reaktioner

Förbereda hembesöket

Informationsmötet med föräldrarna

När polisen har hört barnet ringer de upp föräldrarna och informerar dem om att deras barn har hämtats på förskola eller skola och har hörts av polisen. Utredande socialsekreterare kallar föräldrarna till ett informationsmöte på socialkontoret, innan föräldrarna träffar sitt barn. Vid informationsmötet är föräldrabehandlaren med. Det är inte ett utredningssamtal, utan syftet är att informera föräldrarna så att de kan ta emot sitt barn på ett bra sätt och förbereda hembesöket.

Om barnet har föräldrar som inte lever tillsammans kan det behövas separata informationsmöten. Skälen för separata möten kan vara att ett gemensamt möte kan spä på konflikter som redan existerar eller att en förälder utgör en risk för den andra.

Inför mötet behöver den utredande socialsekreteraren och föräldrabehandlaren planera vad som ska tas upp och vem som ansvarar för vilken information.

Informera om att socialtjänsten inlett utredning

Mötet inleds med att utredande socialsekreterare informerar föräldrarna om att socialtjänsten har öppnat en utredning på grund av uppgifter om våld mot barnet. Föräldrarna får också veta att föräldrabehandlaren är med för att erbjuda stöd och bidra till förändring.

Informera om våld

Föräldrabehandlaren har som uppgift att leda processen vidare. Hen börjar med att beskriva vad våld är:

Våld är inte bara brutna ben och näsblod, utan också till exempel att nypas, daska, ge örfil, rycka i håret, knuffa, hota, låsa in eller låsa ut barnet.

Det man i dagligt tal kallar för barnaga är våld, och det är inte okej och kan vara brottsligt. Eftersom socialtjänsten inte ska utreda brott, gör de en polisanmälan.

Informera om de olika myndigheternas arbete

Sedan beskriver föräldrabehandlaren i generella termer de olika myndigheternas ansvar och hur de arbetar.

Polisen har inlett en förundersökning om brott mot barnet och hört barnet. Socialtjänsten har öppnat en utredning. Deras uppgift är att utreda barns behov av skydd och barnets och familjens behov av stöd.

Även om polisens förundersökning läggs ned, fortsätter socialtjänsten sin utredning. Anledningen till att polisen lägger ned är ofta brist på bevis. Det betyder inte automatiskt att barnet inte är i behov av skydd eller stöd. Om det barnet berättar är sant, är det ett problem och våldet måste upphöra. Har barnet inte utsatts för våld är det ändå ett problem för familjen om han eller hon berättar om våld.

Föräldrabehandlaren berättar att alla familjer erbjuds hembesök och stödsamtal som rutin. De har ingen utredande roll, men meddelar utredande socialsekreterare vad som händer under det första hembesöket och om de misstänker att barn far illa.

Föräldrabehandlaren informerar också om vad en särskild företrädare (se ovan) är och om det brev som föräldrarna kommer att få från tingsrätten. Erfarenheten är att brevet ofta missuppfattas och väcker mycket oro. En del föräldrar uppfattar det som att barnet omhändertagits, trots att det enbart handlar om ett beslut att ta barnet till förhör och eventuell läkarundersökning utan att föräldrarna tillfrågas.

Föräldrabehandlaren beskriver vad barnet har varit med om under dagen. Barnet har hämtats på förskola eller skola och varit med om ett polisförhör. Hen berättar hur ett sådant går till och vem som följde med barnet. Barnförhöret beskrivs i generella termer för att inte avslöja sådant som omfattas av förundersökningssekretessen och skulle kunna försvåra polisens utredning. Det är viktigt att klargöra att barnet inte har valt situationen, och att föräldrarna inte ska vara arga på barnet.

Ta emot reaktioner

Många föräldrar reagerar starkt på att deras barn har hämtats till ett polisförhör och de kan ha svårt att hantera sina känslor. Det kan ta sig olika uttryck, som ilska, sorg eller rädsla. Föräldrarna har all rätt att vara arga och oroliga, men det som hänt är inte barnets fel. Det är viktigt att ge dem möjlighet och tillfälle att uttrycka reaktioner på myndigheternas agerande, för att skona barnen från att vara de som får ta emot reaktionerna.

Föräldrabehandlaren undviker att ta ställning till om det som står i anmälan är rätt eller fel. Ofta har barnet pratat i skola eller förskola om att en vuxen har gjort dem illa hemma. Det är barnets upplevelse och den ifrågasätts inte.

Bra att han lyssnade på oss första gången utan att avbryta, vilket gjorde att vi reflekterade över oss själva ganska fort.

Min inställning var att jag först inte förstod vad som skett. Jag förstod det som om jag var anklagad för att ha slagit flickan.

När förskola/skola gjort anmälan till socialtjänsten betonar föräldrabehandlaren att personalen där gjort rätt. De är skyldiga att anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa, och det är en trygghet för föräldrar att ha en förskola/skola som tar sitt arbete och sin uppgift på allvar. Det är polis och socialtjänst som har i uppgift att utreda misstankarna.

Förbereda återförening med barnet och hembesöket

Under mötet går behandlaren igenom hur föräldrarna kan bemöta barnet när de träffas för första gången efter barnförhöret. Vad ska de säga? Vilka ord och reaktioner försvårar för barn? Ibland är det nödvändigt att öva tillsammans på vad de kan säga och hur de kan uttrycka sig.

Nästa punkt under informationsmötet är att i detalj gå igenom hur hembesöket kommer att gå till så att föräldrarna inte ska bli överraskade.

Föräldrarna behöver veta att man kommer prata med hela familjen om vad våld är och att det aldrig är okej att föräldrar gör barn illa. Föräldrarna behöver också vara förberedda på att man kommer att prata om att barnet hörts av polisen och om hur dagen har upplevts av barnet.

Många föräldrar säger att deras barn ljuger, men en regel är att det som barnet sagt om våld inte ska ifrågasättas under hembesöket. Regeln behöver klargöras och diskuteras med föräldrarna.

Vi vet att det stämmer att barn ljuger ibland, men att föräldrar och andra vuxna också kan göra det. Vuxna och barn kan också ha olika upplevelser av samma situation, utan att någon ljuger.

Föräldrabehandlaren förbereder föräldrarna på att hen kommer att fråga dem om de är arga eller besvikna på barnet under hembesöket och att det är viktigt att de säger att de inte är det för att undvika att barnet tar på sig skuld för det som hänt. En del föräldrar behöver mycket vägledning för att kunna göra det och man kan behöva öva flera gånger.

Om det inte kommer fram ny information som ändrar skyddsbedömningen avslutas mötet med att tid bokas för hembesök samma kväll och att föräldrarna informeras om att de kommer att få tid för uppföljande samtal.

Det är mycket viktigt att ha med tolk på informationsmötet om föräldrarna har ett annat modersmål och inte talar flytande svenska. Föräldrarna kommer att få mycket information och det är viktigt att det inte uppstår missuppfattningar.

Vid hembesöket är behovet av tolk ofta mindre. Föräldrarna har då redan fått informationen och kunnat ställa frågor. Naturligtvis finns det familjer som inte klarar sig utan tolk och alla familjer som har behov av det ska erbjudas tolk.

Olika myndigheters roll efter orosanmälan angående våld i hemmet

POLIS	UTREDANDE SOCIALTJÄNST	SOCIALTJÄNSTENS STÖD
Utredar om ett brott har begåtts	Utredar barns behov av skydd samt barn och föräldrars behov av stöd	Hembesök Stödsamtal till barn och föräldrar Familjebehandling
Tidsfrist 3 månader	Tidsfrist 4 månader	Ingen tidsgräns

För att tydliggöra hur modellen kan fungera i praktiken följer här tre fingerade exempel på hur informationsmöte, hembesök och uppföljning kan se ut:

EXEMPEL 1

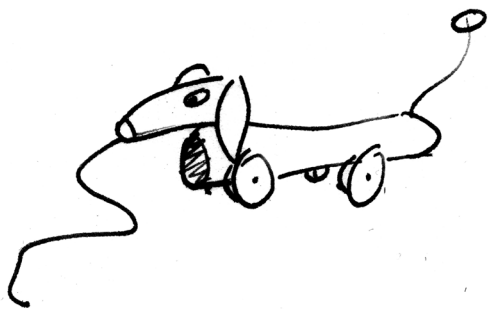
Mamma Anna och pappa Peter. Barnen Lisa, 7 år, och Teo, 10 år. Bägge föräldrarna är misstänkta för misshandel av Teo.

Skolan anmäler oro för Teo till socialtjänsten. Han har agerat ut på skolan och läraren ville skicka hem en lapp. Teo bryter ihop och börjar gråta.

Han berättar att om han inte sköter sig i skolan får han stryk. Både mamma och pappa slår. Teo berättar att de drar i örat, slår på baken och har låst in honom. Han är rädd att gå hem.

Föräldrarna Anna och Peter kommer till informationsmötet. Polisen har redan ringt upp dem och berättat att Teo har varit på Barnahus och blivit förhörd. Först får de veta vad som hänt under dagen och vad som kommer hända härnäst med socialtjänstens utredning. Föräldrarna är skakade och obekväma. Pappa Peter är arg över att Teo hämtats till Barnahus utan att de har vetat om det.

Han tycker att läraren borde ha ringt till dem i stället. Mamma Anna gråter. Bägge föräldrarna säger att de aldrig har slagit Teo. Men de berättar att både Teo och hans lillasyster är rätt besvärliga och att det måste till en ändring. Socialsekreteraren tar det de säger på allvar och berättar att det finns hjälp att få när föräldrar har svårt att hantera barn, men att det kommer sen. Först pratar de om vad som händer ikväll. Anna och Peter har inget emot hembesöket samma kväll. ■

EXEMPEL 2

Mamma Isabel, pappa Anders och styvpappa Hampus. Elsa, 1 år, Tom, 4 år och Alice, 6 år. Mamma är misstänkt för misshandel av de två äldsta barnen.

Förskolan ringer socialtjänsten och gör en anmälan om att sexåriga Alice och fyraåriga Tom har berättat att de blir slagna hemma. Barnen kom till förskolan och var ledsna. Personalen hade frågat barnen vad som var fatt eftersom de var rödgråtna. Barnen berättar att mamma hade blivit jättearg för att barnen inte skyndade sig när de skulle gå till förskolan. Alice hade fått en örfil och mamma hade knuffat och dragit Tom hårt i armen. Barnen grät när de berättade om händelsen för förskolepersonalen. Ettåriga Elsa går på en annan avdelning, men personalen frågar Alice och Tom om Elsa också har blivit slagen. Barnen säger att mamma inte gjorde något mot Elsa men att hon såg vad som hände.

Mamma, styvpappa och pappa kommer till informationsmötet. Styvpappa följde med till mötet som stöd för Isabel, vilket var okej för pappa Anders. Först får de information om vad som hänt under dagen och vad som ska hända härnäst. Isabel berättar att polisen har ringt henne och Anders om att barnen har varit på förhör på Barnahus. Mamma Isabel är ledsen och pappa Anders sitter tyst och ser sammanbiten ut. Isabel säger att morgnarna är stressiga och den sista tiden har hon inte klarat av situationen. Hon säger att hon har skrikit åt barnen och kanske tagit i för hårt. Hampus försöker trösta och lugna Isabel. Pappa Anders säger att barnen har klagat på att mamma skäller ofta. Behandlaren påtalar att Isabel får vara ledsen och att det finns hjälp att få, men nu behöver de fokusera på att göra det så bra som möjligt för barnen. De kommer överens om att Alice och Tom ska hem till pappa Anders efter förskolan. Isabel får en tid hos föräldrabehandlaren nästkommande dag för krissamtal och information angående fortsatta barnsamtal. Behandlaren berättar hur hembesöket går till och vad som förväntas av Anders. ■

EXEMPEL 3

Mamma Yasmin, pappa Muhammed, barnen Noor, 4 år, Ali, 6 år, Muhammed, 8 år. Pappa är misstänkt för misshandel av mamma och de tre barnen.

Mamma Yasmin anmäler till polisen att hon har blivit misshandlad av sin före detta man. Hon berättar också att han har slagit alla deras tre gemensamma barn. Barnen bor varannan helg hos pappa. Efter senaste vistelsen berättade sexåriga Ali för mamma att pappa slår dem alla tre. Han berättade att pappa slår med skohorn på benen när de bråkar och inte lyssnar på honom. Han säger elaka saker om mamma och fula ord hela tiden. Polisen skickar orosanmälan till socialtjänsten och hör alla tre barn. Efter barnförhören anhålls pappa.

På informationsmötet berättar mamman att hon följde med barnen när de var på förhör. Hon får information om de olika utredningarna och vad som kommer att ske framåt. Hon vet att pappan är anhållen då polisen ringde

henne, men hon är rädd för vad som ska hända då han släpps. Hon säger att hon vill bo hemma och hon berättar att hon tar hjälp av sin familj.

Pappan släpps efter två dygn och blir kallad direkt till socialtjänsten. Han får information om att en utredning är inledd av socialtjänsten. Socialtjänsten berättar att de har träffat barnen vid ett hembesök samma dag som de förhöordes och de undrar om de får träffa barnen i samtal. Pappa är mycket upprörd och förnekar all form av våld både mot mamma och mot barn. Han hävdar att detta är ett led i att mamma vill ha egen vårdnad. Han godkänner att barnen får gå i samtal, men vill inte ha någon egen kontakt.

Socialekreteraren rekommenderar att pappan i nuläget inte tar kontakt med barnen. ■

Rutinerna för hur barnet återförenas med föräldrarna efter barnförhöret varierar i olika kommuner. Ofta skjutsas barnet tillbaka till förskola eller skola och föräldrarna hämtar barnet där. I andra kommuner är socialtjänsten alltid med när barn och föräldrar återförenas. Ibland sker det i socialtjänstens lokaler.

Hembesöket

När barnet har föräldrar som inte lever ihop sker hembesöket alltid i det hem där barnet ska vara dagen då barnförhöret skett. Ibland kan ytterligare ett hembesök göras i den andra förälderns hem när det är dags för barnet att vara där.

På hembesöket deltar alltid både förädrabehandlare och barnbehandlare. Behandlarna ska hjälpa och tydliggöra vad barnet varit med om under dagen och tala om de ambivalenta känslorna barnet kan uppleva. För barn kan det kännas som att de svikit sina föräldrar, samtidigt som det är skönt att berätta.

När de kommer hem till familjen hälsar de och frågar om de får komma in. Förädrabehandlaren har redan träffat föräldrarna på informationsmötet tidigare under dagen och presenterar sin kollega. Behandlarna frågar familjen var de kan sitta ned och prata. Oftast är det i vardagsrummet eller i köket. De ber föräldrarna att samla alla i familjen. Barnbehandlaren vill träffa barnen i familjen på en gång.

Vilka personer som behandlarna möter vid hembesöket ser väldigt olika ut. Ibland består familjen av en förälder och ett barn, men det kan också finnas många barn i familjen.

Ibland har alla barnen varit på barnförhör, ibland är det enbart ett barn.

Oftast är det föräldrarna och alla barn i familjen som närvarar, men ibland kan även släktingar eller andra personer i nätverket vara med. Behandlarna ber då om tillåtelse att bryta sekretessen och prata fritt. Ges en sådan tillåtelse finns det inga synpunkter på vilka som deltar under hembesöket, det är föräldrarnas beslut.

Det är angeläget att syskon deltar under hembesöket för att undvika att det inträffade blir en hemlighet i familjen eller att de anklagar sitt syskon för att ha berättat om våld. Många gånger kan fler syskon ha blivit misshandlade, även om enbart ett barn har berättat. Vanligtvis vet alla i familjen vad som har hänt. Syskonen erbjuds också uppföljande samtal.

Om nya uppgifter om våld eller andra missförhållanden framkommer behöver behandlarna göra en ny orosanmälan. Den kan göras när behandlarna efter hembesöket informerar utredande socialsekreterare om hur det har gått. Om det är akut kontaktas socialjouren.

Hembesöket har tre syften.

HEMBESÖKET		
Öppen kommunikation om våld och vad som hänt	Erbjuda och motivera till fortsatta samtal och samarbete med socialtjänsten	Trygga barnen och planera den närmsta framtiden

Öppen kommunikation om våld och om vad som hänt

Vid hembesöket träffar behandlarna hela familjen tillsammans. Det inleds med att barnbehandlarna berättar om att de har kommit för att ett eller flera barn i familjen har pratat med polisen om våld i familjen och att en av dem redan har träffat föräldrarna. De säger att de vet att det kan kännas pirrigt att träffa polisen, men att det är väldigt modigt att göra det. De frågar barnen om de vet vad våld är. Barnen svarar ofta och behandlarna fyller på med olika exempel på vad våld är. Behandlarna tydliggör att våld är förbjudet och att slå, nypa, dra i håret, slå med slev etc. är våld.

Behandlarna är tydliga med att våld är ett brott och att de förhåller sig till den anmälan som är inkommen till socialtjänsten.

Ett tema under hembesöket är gränssättning inom familjen. Barnbehandlaren säger att mamma och pappa inte får slå, skrämja eller göra barnet illa, men det är de som bestämmer till exempel när barnen ska sova eller äta.

Barnbehandlaren hjälper barnet att sätta ord på det som hänt under dagen, till exempel genom att beskriva hur det såg ut på Barnhuset, att barnet pratade med en polis som inte hade uniform, att samtalet spelades in på video och vilka vuxna som var med. Föräldrar och syskon tror ofta att barnet varit på en polisstation och det kan vara en lättnad att höra om den barnvänliga miljön på ett Barnhus.

Behandlarna berättar hur det brukar kännas för barn som varit med om samma sak, att barn kan känna att de skvallrat eller svikit sin familj eller är rädda att föräldrarna är arga. De har under informationsmötet förberett

Då var jag glad för att jag fick höra varför min pappa var hos polisen.

De gav råd – krama mer!
De såg att jag älskade mina barn.

föräldrarna för att de kommer att ta upp det här och att de kommer att fråga dem om de är arga på barnet. Nu får föräldrarna frågan och svarar precis som man kommit överens om att de inte är det (se tidigare avsnitt). Under hembesöket behöver behandlarna förhålla sig till och balansera hela familjens alla känslor. Ibland är föräldrarna chockade, går i försvar, eller blir arga och ledsna trots förberedelserna.

Föräldrabehandlaren behöver vara på sin vakt emot fokusförskjutningar. Om de vuxna byter samtalsämne påminns de om vad som sagts under informationsmötet och vad hembesöket har för syfte. Behandlarna är tydliga med att annat kan de prata om vid senare samtal. Vid behov kan behandlarna dela upp samtalet och fortsätta att samtala med föräldrarna utan att barnen är med. De kan också stoppa föräldrarna och erbjuda ett uppföljande samtal utan barnen för att fortsätta att prata om föräldrarnas reaktioner och känslor.

Erbjuda och motivera till fortsatta samtal och samarbete med socialtjänsten

Behandlarna informerar om att de vill träffa både barn och föräldrar igen och berättar att deras uppgift är att hjälpa till så att det blir bättre hemma. De informerar också vid behov om andra stödåtgärder som finns och uppmanar föräldrarna att söka och ta emot stöd av socialtjänsten. Hjälpen finns att få!

De observerar samspelet mellan föräldrarna och hur de kan hantera den uppkomna situationen. Kommer föräldrarna att prata med varandra? Kommer de att söka stöd utanför hemmet?

Finns det någon släkt eller vän som de kan prata om händelsen med?

Många gånger kommer saker upp under hembesöket som föräldrarna kan få återkoppling på genast av behandlarna. Det kan till exempel handla om behov av stöd i gränssättningen, eller om behov av kunskap om hur barn betar sig i olika åldrar.

Att hitta problem som föräldrar och barn själva vill ha hjälp med bidrar till att motivera till fortsatt kontakt.

Trygga barnen och planera den närmsta framtiden

I det tredje steget försöker behandlarna uppnå en så trygg och avslappnad stämning som möjligt. Familjen ska inte lämnas i kaos. Behandlarna berättar att det är extra viktigt att föräldrarna tar ansvar och stöttar barnet efter det som hänt. De uppmanar föräldrarna att behålla de vardagliga rutiner som fungerar och betonar vikten av att barnen fortsätter att gå till skola eller förskola.

Ibland behövs konkret och handfast hjälp. När föräldrarna är i kris är det lätt att tappa de vardagliga rutinerna. I en del familjer finns det inte så många rutiner, och föräldrarna kan ha stora problem att få vardagen att fungera hemma utan konflikter och stök även i vanliga fall. Det kan vara en del av bakgrunden till att de har varit hårdhänta eller våldsamma mot barnen.

Hur kommer resten av kvällen att se ut? Har familjen ätit middag? Om inte – finns det mat hemma och vem lagar den? Det kan kännas skönt att göra något tillsammans, kanske titta på en film, spela ett spel eller läsa en bok. Hur brukar det vara?

Vem nattar barnen? Vad brukar få dem att känna sig trygga och att somna? Finns det någon vän eller släkting som de vuxna kan ringa eller be att komma över om det behövs?

Hur ser nästa dag ut? Det är bra om barnen går till skola och förskola som vanligt, även om föräldrarna tycker att det är svårt att möta den personal som vet om att polisförhöret har ägt rum och kanske också är de som har anmält.

Genom att prata om den närmaste framtiden och om vad föräldrarna kan göra för att trygga försöker behandlarna ge hopp och också kontroll över den egna situationen.

Hembesöket avslutas med att boka en första tid för uppföljande samtal. Information om hur hembesöket avlöpte återges till ansvarig handläggare på socialtjänsten dagen efter. Föräldrarna har informerats om det vid informationsmötet. Om behandlarna känner oro för att barnen far illa, kontaktar de socialjouren samma dag. Sådan oro kan till exempel handla om att det kommer fram uppgifter om mer våld, att pappa slår mamma eller att barnen är rädda för föräldrarna.

Behandlaren tar kontakt med föräldrarna dagen efter hembesök för att höra hur kvällen avlöpt och för att påminna om den bokade tiden. Erfarenheten är att det första samtalet bör ske inom en vecka, annars är risken stor för avhopp.

Generellt

Under hela hembesöket är behandlarna uppmärksamma på hur barn och föräldrar samspelar. Det ger värdefull kunskap till de fortsatta samtalen.

Hur reagerar föräldrar/barn, hur ser avstånden/närhet ut?

Hur lugnar de sig efter att varit upprörda?

Hur ser barnet ut i sin kroppshållning, mimik och förhållningssätt gentemot föräldrarna samt gentemot behandlarna?

Om behandlarna uppfattar att något inte fungerar bra i samspelet mellan föräldrar och barn, sätter de ord på det. De kan också ge konkreta förslag, som att krama om barnet, att prata med varandra eller att sätta sig närmare. Behandlarna försöker avsluta besöket med att föräldrar och barn har god kontakt, gärna med att föräldrarna ger barnet en kram om barnet accepterar det. Behandlarna erbjuder tid för ett första samtal i de egna lokalerna.

EXEMPEL 1

Mamma Anna och pappa Peter. Barnen Lisa, 7 år, och Teo, 10 år. Bägge föräldrarna är misstänkta för misshandel.

När behandlarna kommer hem till familjen bjuds de in. Det är en vanlig lägenhet i ett förortsområde. Peter öppnar och barnen står i hallen. De är förberedda på att behandlarna ska komma.

Alla sätter sig i köket och behandlarna berättar att de har kommit för att Teo har varit hos polisen och att föräldrabehandlaren redan har träffat mamma och pappa. Barnen lyssnar. När behandlarna säger att många barn

Hembesöket är relativt kort. Det tar i regel en timme (längre tid om tolk är med), och de olika stegen ska få plats. Om någon i familjen anklagar barnet för att ljuga, eller uttalar sig kränkande så bryts samtalet och behandlarna klargör att de vill lyssna på vad barnet varit med om under dagen utan att han eller hon blir avbruten eller ifrågasatt.

Behandlarna behöver hitta ett sätt att känna sig bekväma i sin roll under hembesöket. Behandlarna kommer hem till familjen som gäster, men har också en tydlig yrkesroll och en uppgift. Man kan jämföra det med ett besök av en hantverkare eller en läkare i hemmet. De gör sitt jobb, med bibehållen respekt för familjen, men utan att kompromissa med sin uppgift. Behandlarnas uppgift är att informera om våld och den anmälan som kommit in, att trygga barnen och att befrämja öppen kommunikation i familjen.

Hemmiljön har många fördelar. Det är stor skillnad att se barnen i deras hemmiljö, med pyjamas och gosedjur, jämfört med att träffa dem i socialtjänstens lokaler. Familjedynamik, relationsmönster och rutiner som är svåra att beskriva och förklara blir tydligare vid besöket och ger material till de fortsatta samtalen. Föräldrarna har lättare att komma till sin rätt i en miljö där de är trygga. På hembesöket är det naturligt att även syskon är med. Trots det allvarliga samtalsämnet och krisen i familjen, har humor och värme en viktig roll under hembesöket. Det avdramatiserar och tryggar medlemmarna i familjen. Att barnen får se föräldrarna skratta innan behandlarna går kan innebära en stor lättnad. Det är viktigt att hitta saker att tycka om både hos föräldrar och barn! Hittar behandlarna det, kan de bygga vidare på det i de fortsatta samtalen. Det innebär inte att de förringar våldet eller det allvarliga i situationen.

har dåligt samvete för att de berättat om vad som hänt hemma, nickar Teo. Teo börjar fylla i och berätta vad som hänt under dagen. Lisa börjar lägga sig i när behandlarna berättar om vad våld är – Det har ni ju gjort med mig! Föräldrarna är rätt tysta. Efter en stund kryper Teo upp i mammas knä och får en kram. Innan behandlarna går visar barnen sina rum och sina saker. Alla följer med till dörren, vinkar och säger hejdå. De har bestämt att de ska träffa behandlarna igen om några dagar.

Eftersom nya uppgifter om våld har kommit fram sker en ny orosanmälan genast. ■

EXEMPEL 2

Mamma Isabel, pappa Anders och styvpappa Hampus. Elsa, 1 år, Tom 4, år och Alice, 6 år. Mamma är misstänkt för misshandel av de två äldsta barnen.

När behandlarna ringer på radhusdörren hemma hos pappan och barnen kommer sexåriga Alice öppnar och fyraåriga Tom står precis bakom. Pappan har berättat att de ska komma. Alice ser allvarsam ut och Tom visar sin polisbil. Pappa Anders bjuder in behandlarna i vardagsrummet. De sätter sig ner. Barnbehandlaren sätter sig på golvet, varpå Tom sätter sig bredvid. Alice sitter med pappa i soffan. Behandlarna berättar vad som hänt under dagen och varför de är hos pappa och inte hos mamma.

Behandlarna hjälper barnen att berätta hur det var på Barnahuset och säger att de varit modiga. Tom blir stolt och säger själv att han har varit duktig. Alice kramar pappas hand och frågar behandlarna om de varit hos mamma också. Behandlarna berättar att de har träffat mamman men inte hemma hos henne. Behandlarna säger också att de ska träffa mamman i morgon igen. Dessutom hälsade mamman till barnen att hon inte var arg. Behandlarna berättar även att de ska träffa mamma och Hampus tillsammans med dem innan de ska åka hem till mamma igen. Det blir en annan dag.

Alice ser fortsatt bekymrad ut och behandlarna ber pappan att ge båda barnen extra uppmärksamhet och kramar. Behandlarna berättar att de ska ses igen. Behandlarna säger hejdå och går.

Efter några dagar är det dags för Alice och Tom att åka hem till mamma, styvpappa Hampus och lillasyster Elsa. Innan detta sker har föräldrabehandlaren träffat mamma och Hampus. Behandlaren har förberett mamma inför mötet genom att tala om barns upplevelser och känslor. Mamma Isabel säger att hon förstår att barnen har varit ledsna och rädda och att hon vill säga förlåt till dem. På hembesöket hos mamma med barnen säger mamma förlåt till Alice och Tom inför behandlarna. ■

EXEMPEL 3

Mamma Yasmin, pappa Muhammed. Barnen: Noor, 4 år; Ali, 6 år; Muhammed, 8 år. Pappa är misstänkt för misshandel av mamma och de tre barnen.

När behandlarna kommer hem till mamma och barn möts de av tre ängsliga barn och en orolig mamma. Behandlarna bjuds in i lägenheten som delvis är vandaliserad, med bland annat stora hål i dörrarna. I köket sitter två systrar till Yasmin och alla samlas vid bordet. Behandlarna frågar om de får tala fritt. Yasmin samtycker och säger att de redan vet allt. Eftersom mamman var med barnen till Barnahuset så fokuserar de på att bekräfta och trygga barnen. De är spända och Ali berättar hur otäckt det är när pappa slår.

Noor nickar medan Muhammed sitter tyst. Behandlarna berättar att pappa är hos polisen och ska sova där, Barnen säger att mamma redan har berättat det. Behandlarna berättar också att barnen kan få komma och prata om hur det har varit för var och en av dem. Efter ungefär en halvtimme börjar barnen slappna av och busa med varandra. Behandlarna fortsätter att tala med mamma Yasmin och hennes systrar. De poängterar igen att barnen behöver extra omsorg och att även Yasmin behöver extra stöd och hjälp i att skydda barnen när pappa blir släppt och att de kan kontakta både socialjour och polis om de blir oroliga. Behandlarna bokar tid med mamma och barn att ses så fort som möjligt. Behandlarna samlar alla igen och stämningen är nu mer avslappnad än när de kom. De vinkar hejdå! ■

UPPFÖLJNING

Barnsamtal

Föräldrasamtal

Återföring

Uppföljning

Behandlarna försöker att boka besöken för barn och föräldrar samtidigt, och samordnar besöken med de som görs med utredande socialsekreterare, allt för att familjen ska slippa boka upp flera dagar i veckan. Uppföljningen består ofta av fortsatt stöd och krissamtal för barnen och föräldrarna och en eventuell återföring av barnets upplevelse till föräldrarna.

Uppföljningssamtalen sker oftast i socialtjänstens lokaler, men det finns undantag. Om det är svårt för familjen att ta sig till socialtjänsten, t.ex. på grund av långa eller krångliga resvägar, så kan samtalen hållas i en annan lokal som är lättare för dem att ta sig till.

Varje samtal inleds med att behandlarna informerar både barn och föräldrar om att de har tystnadsplikt och inte berättar för andra vad barnet har sagt. Men det finns undantag enligt lag. Ett undantag är att hen måste berätta för socialsekreteraren om barnet är utsatt för "farligheter". Det kan exempelvis handla om att bli inlåst, att vara utan mat, att vara ensam hemma om nätterna, att mamma eller pappa blir slagen hemma eller att mamma eller pappa dricker. Behandlarna ber också föräldrarna att ge barnet tillåtelse att prata fritt under sitt samtal.

Efter samtalen stämmer behandlarna av med varandra. Hur har det gått? Är det något de behöver tänka på inför nästa samtal?

När flera syskon erbjuds samtal hålls de enskilt.

Barn med funktionsnedsättningar har samma rätt att få komma till tals som andra barn, men anpassningar kan behöva göras. Då kan det vara till fördel att be om tillåtelse att kontakta någon som känner barnet för att få råd om anpassningar. Det kan till exempel handla om skola/förskola eller den mottagning som har ställt diagnosen. Det kan också behövas mer tid.

När tolk används vid de uppföljande samtalen kan det också behövas mer tid eftersom tolkningen gör att allt som sägs upprepas.

Barnsamtal

Under barnsamtalen får barnen komma till tals; de får information om våld mot barn och om sin egen situation och får stöd. Ett mål är att de ska känna att det de berättat om våld tas på allvar och att de vuxna bryr sig om det som hänt och vill hjälpa dem.

Samtalen hålls i en trygg och barnvänlig miljö där barn och behandlare kan samtala utan att bli störda.

Behandlaren kan använda olika typer av material för att underlätta samtal. En grundregel är att ha sparsamt med material framme och plocka fram det som behövs. En del barn blir distraherade av material och leksaker och det är lättare att plocka fram det som behövs än att plocka undan sådant som barnet redan intresserat sig för.

Papper, pennor och kriter kan vara framme från början. Hjälpmiddel som känslokort, böcker och dockor kan tas fram vid behov. För de barn som behöver pauser kan spel eller leksaker finnas till hands.

Även om temana för samtalen är desamma varierar de mycket i innehåll beroende på barnets behov. De yngsta barnen behöver varva samtal med lek och pauser. Hur informationen till barnen utformas varierar också beroende på ålder. De samtalsteman som presenteras kan återkomma under flera samtal, och andra teman kan komma till. Det brukar krävas tre till sex samtal för att hinna med temana. Behövs mer tid bör barnbehandlaren överväga att remittera vidare till annan behandlingsform.

Om barn inte berättar om något våld eller inte vill beskriva vad de utsatts för, ska de inte pressas eller övertalas att göra det. Att berätta om sina upplevelser är ett erbjudande och aldrig ett tvång. När barn nyligen har utsatts för en starkt skrämmande upplevelse finns det skäl att inte be barnet om detaljerade beskrivningar av upplevelsen, utan att först ge barnet tid att känna sig tryggt och att återgå till vardagen. Om barnet däremot spontant berättar om upplevelsen är det viktigt att lyssna.

Även de barn som inte vill eller kan berätta om det våld de utsatts för vill ofta beskriva konsekvenserna av det de utsatts för. Rädsla, ilska, sorg och olika symtom som kan ha uppstått kan vara skönt att få prata om med en trygg person, och det barnen berättar bidrar till bedömningen av fortsatt skydds-, stöd- och behandlingsbehov.

Teman vid barnsamtal

Informera om våld

Syfte: Att öka kunskapen om våld och om reaktioner på våld. Att ge förståelse för att symtom är normala reaktioner när någon gör barn illa.

Vid hembesöket har behandlarna berättat om vad våld är. Den informationen upprepas. *Ingen får skrämma eller göra barn illa. Ändå händer det att både vuxna och barn gör det. De allra flesta vuxna tycker det är fel att göra barn illa och vill hjälpa till.*

Nu finns tid att prata mer ingående och för barnet att fylla på och ge exempel. Det kan handla om att slå, sparka, knuffa eller något annat. Det kan också handla om att skrämmas, skrika eller säga elaka saker (psykiskt våld). Även om barnet inte vill eller kan berätta om våld hemma har alla barn exempel på våld, till exempel från förskola eller skola, från böcker eller filmer. Lyssna på vad barnet tänker om våld. Många barn berättar på en gång om våld som de utsatts för hemma. Då är det viktigt att lyssna och ställa följdfrågor. Om barn berättar om våld ska de få göra det utan att behandlaren skyndar vidare till ett annat tema. Det är barnets upplevelse av att någon har gjort dem illa som ska vara i fokus, inte enbart det våld som är polisanmält. Om barn berättar om andra händelser när barn eller vuxna har gjort dem illa är det lika viktigt att lyssna.

Behandlaren ger också exempel på hur barn kan reagera när någon har gjort dem illa. *Barn kan bli arga, ledsna eller rädda. En del barn får ont i kroppen, har svårt att somna eller drömmer mardrömmar. Ibland tänker barn mycket på det som hänt och kan drömma om det.*

Andra barn får svårt att sitta still eller att lyssna i skolan. Det händer också att barn gör andra illa, till exempel syskon eller kompisar.

Behandlaren checkar av om barnet känner igen några av de här reaktionerna. Eller har barnet reagerat på något annat sätt? Alla barn kopplar inte ihop symtom och reaktioner med att någon har gjort dem illa. Det kan vara avlastande för dem att förstå att andra barn reagerar på samma sätt och att de inte är konstiga eller annorlunda.

Det är aldrig barns fel

Syfte: Att motverka att barnet tar på sig skulden för det som hänt

Många barn tar på sig skulden för att vuxna gör dem illa. De kan tänka sig att om de var snällare eller duktigare så skulle det inte ha hänt. Hemma kan de också ha fått höra av föräldrarna att det är de som är bråkiga eller olydiga och att det är därför den vuxne straffar dem.

Barnbehandlaren berättar att alla barn gör fel ibland, men att det aldrig är barns fel när vuxna gör dem illa. Även om de vuxna bestämmer och måste säga nej eller stoppa barn ibland, är det de som gör fel om de gör barn illa. Om barnet inte håller med eller har svårt att förstå behöver barnbehandlaren stanna upp vid det här temat. *Att inte göra läxorna, att bråka med syskon eller att inte lyssna på sina föräldrar är fel, men det är sådana fel som alla barn gör. De är barn och kan inte allt. Men att slå barn är ett stort fel och olagligt. Då måste de vuxna lära sig andra sätt att ta hand om barn.* Prata om stora och små fel, hitta tillsammans exempel på fel som barn och vuxna kan göra. Prata om hur vuxna kan säga nej och stoppa barn utan att göra dem illa.

Behandlaren påminner om att barnets föräldrar träffar föräldrabehandlaren i rummet bredvid och också pratar om det här.

Det som hände när barnet kom till barnförhör

Syfte: Att barnet får berätta om sina upplevelser. Att hjälpa barnet att förstå vad som hänt.

Behandlaren frågar barnet vad som hände den dagen de kom till barnförhör. *Vem hämtade dig? Vad gjorde du när du blev hämtad? Vad hände på Barnahus/hos polisen? Vad hände efter barnförhöret? Hur kändes det? Vad tänkte du?*

Behandlaren checkar av om barnet har förstått varför det kom till polisen. Det är inte självklart att alla barn förstått sambandet med att de berättat om våld i till exempel skola eller förskola och att de hörs av polisen. En del barn har inte berättat för någon utan berättelsen kommer från ett syskon eller någon som hört eller sett en våldshändelse. Om det finns luckor i barnets berättelse eller om barnet inte förstått hjälper behandlaren till att förklara och sätta ord på det som hänt i samband med barnförhöret.

Barnets upplevelser av våld

Syfte: Att barnet får berätta om sina upplevelser för en trygg vuxen. Att barnet känner att upplevelsena tas på allvar.

Behandlaren ger barnet utrymme att berätta om sina erfarenheter av våld. För många barn är det hjälpsamt att beskriva en eller flera händelser i detalj. Då kan det vara hjälpsamt att rita, skriva eller visa med dockor.

Berätta vad som hände? Vad tänkte du? Vad kände du? Är du rädd att det ska hända igen?

En del barn vill eller kan inte berätta. Behandlaren kan underlätta genom att visa att hen är intresserad och vill lyssna. Men barn ska aldrig pressas att berätta. De har rätt att avstå. Att berätta om sina upplevelser är ett erbjudande och aldrig ett tvång. När barn nyligen har utsatts för en starkt skrämmande upplevelse finns det skäl att inte be barnet om detaljerade beskrivningar av upplevelsen, utan att först ge barnet tid att känna sig tryggt och att återgå till vardagen. Om barnet däremot spontant berättar om upplevelsen är det viktigt att lyssna.

Barns upplevelser av våld handlar inte enbart om de konkreta händelserna. Det är lika viktigt att känslor, tankar och reaktioner får utrymme. Även de barn som inte vill eller kan berätta om det våld de utsatts för vill ofta beskriva konsekvenserna av det de utsatts för. Rädsla, ilska, sorg och olika symtom som kan ha uppstått kan vara skönt att få prata om med en trygg person, och det barnen berättar bidrar till bedömningen av fortsatt skydd, stöd och behandlingsbehov. *Hur mår du nu?*

En del barn som kommer till barnförhör har varit med om en våldshändelse, andra har varit utsatta för upprepade våldshändelser under hela sin uppväxt. De barn som blivit utsatta för fysisk misshandel av sina föräldrar har ofta varit med om andra former av våld – av föräldrar, andra vuxna eller jämnåriga. Det gör att det varierar hur mycket tid det här temat tar. Om ett barn har varit med om mycket våld eller har mycket symtom behöver behandlaren överväga om det är bättre att lämna över till fortsatt behandling, till exempel traumafokuserad terapi.

Bra och dåligt i barnets liv

Syfte: Att hjälpa barnet att se helheten i sitt liv. Att stärka barnet genom att uppmärksamma det som är bra. Att få en bild av fortsatt behov av skydd eller stöd.

Under samtalen finns utrymme att prata om hur barnet upplever sitt liv i allmänhet. Även om orsaken till att träffas

är att det finns misstanke om barnmisshandel, så är det värdefullt att balansera upp det med sådant som faktiskt fungerar bra. Finns det bra saker som föräldrarna gör? Vilka trygga personer finns? Hur fungerar det i skola/förskola och med kompisar? För barnet kan samtal om det som fungerar bra kännas stärkande.

Det kan också finnas brister i barnets liv som inte handlar om barnmisshandel. Oro för en förälder med psykisk sjukdom eller missbruk, brister i omsorgen, inlärningssvårigheter eller mobbning i skola är vanligt bland barn som utsatts för barnmisshandel. Det barnet berättar ger värdefull information om fortsättningen. Om det finns många brister i barnets liv ökar behovet av att fortsätta med insatser för barnet eller i familjen.

Vad händer nu?

Syfte: Att ge strategier och hopp.

Barnet kan ha många frågor om framtiden. Det kan handla om den egna situationen, men också om oro för en eller bägge föräldrarna. Oron kan handla om polisanmälan och eventuellt straff, om förlorad kontakt eller oro för umgänge, men också om missbruk eller psykisk ohälsa. Barnet får utrymme att prata om det och att behandlaren svarar på frågor så gott det går. Om behandlaren inte har svar så behöver hen vara tydlig med att hen inte vet. Ibland kan behandlaren också försöka få svar av föräldrarna.

Finns det saker som barnet behöver fortsatt hjälp med? Hur kan behandlaren hjälpa till med att skaffa sådan hjälp? Det kan till exempel handla om praktisk hjälp, stöd i skolan eller fortsatt behandling.

Innan samtalsserien avslutas tar behandlaren upp vad som skulle hända om någon gör barnet illa igen. Vem kan barnet berätta för om det händer? Behandlaren betonar att det är bra om barnet berättar och att hjälp finns att få. De pratar om vem barnet kan höra av sig till.

Avslutningsvis behöver behandlare och barn gemensamt planera återföringsamtalen. Vad vill barnet ta upp av det som berörts under samtalen? Finns det något som barnet inte vill berätta om för föräldrarna? Är barnet orolig för hur föräldrarna ska reagera? Behandlaren kan ge förslag om vad som kan tas upp på samtalet. Ibland finns det mycket som barnet vill dela med sig av, ibland räcker det med att ta upp vilka teman som berörts. För en del barn är det inte lämpligt med återföringsamtal.

Teman vid Föräldrasamtal

Föräldrasamtalen kan ske med bägge föräldrarna tillsammans eller med separata samtal. Även styvföräldrar kan delta. Ibland finns det enbart en förälder som deltar aktivt i barnens vardag.

Det finns många fördelar med att träffa de vuxna tillsammans så att de kan enas om hur de ska förändra sitt föräldraskap och se till att våld inte förekommer igen. Men det är inte alltid lämpligt. Om föräldrarna har väldigt olika behov av stöd kan det vara bra att dela upp dem åtminstone en del av tiden. När en förälder är våldsam eller hotfull mot den andre är det direkt olämpligt att ha gemensamma samtal.

Föräldrabehandlaren träffar föräldrarna och pratar om hur våldet i hemmet har uppstått. Ofta är det föräldrarnas sätt att uppfostra eller sätta gränser för sina barn när de inte lyder, som gör att våld uppstår. Även när föräldrarna inte tillstår att de har misshandlat sitt barn, kan de oftast ta på sig att de har varit hårdhänta eller behandlat sitt barn illa.

Oavsett om barnets historia är sann eller inte, är det ett problem för föräldrarna. Är det sant att det förekommer våld i hemmet? Är det ett bekymmer? Förekommer det inte våld i hemmet, blir det i alla fall ett bekymmer om barnet pratar om våld i hemmet. Denna situation behöver familjen hantera.

Ofta är föräldrarna arga och besvikna på anmälaren. Föräldrabehandlaren erbjuder då att medverka i samtal exempelvis med förskola eller skola.

I samtalen berättar föräldrabehandlaren om olika alternativ till att slå och att våld mot barn aldrig kan accepteras. Vuxna måste visa barn hur man gör och vara ett gott exempel. En stor del av samtalen går åt till att få föräldrarna att acceptera att det inte är barnets "fel" att situationen har inträffat.

Till viss del följer föräldrasamtalen samma teman som barnsamtalen. Men föräldrasamtalen har också som syfte att förändra deras föräldraskap och uppfostran, vilket gör att andra teman kommer in.

Informera om våld

Syfte: Att öka kunskapen om våld och om reaktioner på våld. Att ge förståelse för att våld mot barn är skadligt och riskerar att förstöra relationen mellan barn och föräldrar.

Vid hembesöket har behandlarna berättat om vad våld är. Den informationen upprepas. *Ingen får skrämma eller göra barn illa. Ändå händer det att både vuxna och barn gör det. De allra flesta vuxna tycker det är fel att göra barn illa och vill hjälpa till.*

Nu finns tid att prata mer ingående och för barnet att fylla på och ge exempel. Hur ser föräldern på att använda våld eller hot i uppfostringssyfte?

Behandlaren informerar också om hur skadligt våld är för barn, vilka följder det får för barn och vilka symtom det kan ge upphov till.

Det är aldrig barns fel

Syfte: Att tydliggöra att vuxna har ansvar för våld.

Behandlaren behöver vara tydlig med att det aldrig är acceptabelt att använda våld mot barn, oavsett hur barnet har betett sig. En del föräldrar utmanas i sitt föräldraskap med barn som agerar ut eller har funktionsnedsättningar som gör vardagen svårare att hantera. De kan behöva stöttning av behandlaren i att de faktiskt har en svår uppgift, men utan att fokus förskjuts från att det är deras ansvar att aldrig slå, skrämma eller kränka barnet.

Alla barn gör fel ibland, och det behöver föräldrar förstå.

Reaktioner på anmälan till polis och socialtjänst

Syfte: Att föräldern får berätta om sina reaktioner och att om möjligt återställa förtroendet för de som anmält och för myndigheter.

Även om föräldrarnas reaktioner på anmälan till polis och socialtjänst har fått ta plats under det första informationssamtalet behöver de flesta föräldrar prata mer om det. De behöver mötas där de är.

Alternativa metoder för att uppfostra och sätta gränser. "Tips och trix"

Syfte: Att ge strategier och hopp. Att hjälpa föräldern till ett positivt föräldraskap utan våld.

Även om föräldrar inte tillstår att de har misshandlat barnet, kan de ofta medge att de har varit hårdhänta eller skrämmt barnet. Upplever de själva att de har problem vad gäller att sätta gränser eller att hantera konflikter med barnet?

Behandlaren hjälper föräldern att hitta nya strategier och förhållningssätt. Vikten av att använda positiv förstärkning, av att avleda och av att förebygga konflikter betonas.

För de föräldrar som inte är misstänkta för barnmisshandel är ett tema hur de ska kunna skydda och stötta sitt barn i relation till den förälder som misstänks ha gjort barnet illa. Kanske är de själva utsatta för våld. Då kan de behöva en egen samtalskontakt med fokus på sin egen våldsutsatthet för att gå vidare.

Bra och dåligt i föräldraskapet

Syfte: Att hjälpa föräldern att se helheten i sitt föräldraskap. Att stärka föräldern genom att uppmärksamma det som är bra. Att få en bild av fortsatt behov av skydd eller stöd.

Även i föräldrasamtalen är det värdefullt att få en helhetsbild av vad som fungerar bra och vad som fungerar dåligt. Finns det yttre faktorer som pressar föräldern och påverkar föräldraförmågan? Det kan till exempel handla om ekonomi, arbetslöshet eller dåliga relationer. Syftet är inte att ersätta ett utredningssamtal, utan att skapa en förståelse för att sådan press kan gå ut över barnet och för att skapa motivation till förändring. Det är också ett tillfälle att prata om eventuella problem som föräldern behöver fortsatt hjälp att hantera, till exempel missbruk eller psykisk ohälsa.

På samma sätt som för barnet kan det vara stärkande att prata om det som faktiskt fungerar bra. Det är också värdefullt att kartlägga vilket stöd som föräldern har av andra vuxna. Stöttar föräldrarna varandra i föräldraskapet? Om inte – kan de hitta sätt som gör att de hjälper och avlastar varandra i stället för att kritisera eller hamna i konflikt? Finns det andra vuxna som kan vara till stöd, till exempel vänner eller släkt?

För många föräldrar är deras barn det som är det mest värdefulla i deras liv, trots att de har problem i sin relation. Att bli påmind om hur mycket de tycker om sitt barn och hur måna de är om att barnet ska ha det bra kan motivera dem att vilja förändra sin situation och sitt föräldraskap.

Vad händer nu?

Syfte: Att ge strategier och hopp.

Precis som barnet kan föräldern vara orolig för framtiden, både vad gäller pågående utredningar hos polis och socialtjänst och situationen hemma. Nu är det också dags att sammanfatta kontakten och prata om eventuella fortsatta stöd- eller behandlingsinsatser.

Avslutningsvis behöver behandlare och förälder gemensamt planera återföringssamtalet. Det är viktigt att förälder kan lyssna på vad barnet har att berätta utan att säga emot eller ifrågasätta. Om behandlaren bedömer att det inte är möjligt är det inte lämpligt med ett återföringssamtal.

Det kan också finnas saker som föräldern vill säga till barnet. Det kan handla om att säga förlåt, eller om att föräldern försöker ändra saker hemma så att det blir bättre.

Återföringssamtal

Återföring till föräldrar

Syfte: Att barnet får stöd i att dela det som är viktigt med sina föräldrar. Att föräldrar får tillfälle att be om ursäkt och att ge barnet hopp om förändring.

Samtalsserien avslutas med återföringssamtal om det behövs vara lämpligt. Det sker endast om barnet vill det och behandlarna bedömer att det är tryggt för barnet. Barn ska inte riskera att bli avvisade eller bestraffade på grund av det som de berättar. Återföringen sker i det rum barnet har haft sina samtal i. Barnet väljer vad och hur mycket som ska sägas, och barnbehandlaren går inför samtalet noga igenom hur barnet ska kunna signalera om hen känner sig otrygg eller vill avbryta.

Föräldrabehandlaren förbereder återföringen i sina samtal. Bedömningen måste vara att föräldrarna kan ta emot barnets upplevelse oemotsagd. De ska inte prata om vad som är sant eller falskt under samtalet utan om hur barnen har upplevt situationen. Det är en regel som tydligt fastställs i början av samtalet. Att föräldrarna får höra direkt

av barnet vad hen upplevt är ett sätt att få dem att förstå barnet bättre. Återföringen ger ofta bra material till fortsatt samtal eller familjebehandling. Många frågor väcks hos föräldrarna. Vad gjorde jag/vi som upplevdes hotfullt och skrämmande? Vad kan jag/vi göra annorlunda nästa gång för att det ska bli bättre?

Vid samtalet upprepas återigen att man träffats för att barnet har varit på Barnahus/hos polisen för att någon har varit orolig för att barnet har varit utsatt för våld.

Samtalet är främst en möjlighet för barnet att berätta för föräldern om sina samtal och sina upplevelser. En del barn berättar i detalj vad de har pratat om och visar teckningar och annat material. Andra berättar i stora drag vad de har pratat om. Detta är noggrant planerat i förväg tillsammans med föräldern. Ibland har barn frågor de vill ställa till sina föräldrar.

Vid återföringssamtalet lyssnar föräldern på barnet, men det kan också finnas utrymme för förälder att berätta saker för barnet. Det kan till exempel handla om att de förstår att de har gjort fel och att de vill vara bättre föräldrar.

Återföring till socialtjänst

Syfte: Att viktig information återges till utredande socialtjänst.

Återföring till socialtjänsten kan ske genom ett kort meddelande men också genom samtal med behandlarna, föräldrar och socialtjänst där man kan prata om hur familjen kan gå vidare. Även barn kan delta om det bedöms vara lämpligt.

Vad har förändrats? Behövs ytterligare stöd eller behandlingsinsatser?

Fortsatt stöd och behandling

Många familjer kan behöva stöd och behandling under lång tid. Då remitteras de vidare, till exempel till barn- och ungdomspsykiatri eller till familjebehandling inom socialtjänsten. Det är fördelaktigt med ett samtal där de behandlare som genomfört *Efter barnförhöret* är med vid ett första samtal med familjen och de nya behandlarna så att information kan överföras. I en del familjer har samma behandlare fortsatt att själva arbeta vidare med till exempel KIBB (kognitiv integrerad behandling vid risk för barnmisshandel).

EXEMPEL 1

Mamma Anna och pappa Peter. Barnen Lisa, 7 år, och Teo, 10 år. Bägge föräldrarna är misstänkta för misshandel.

Vid informationsmötet träffas först hela familjen tillsammans. Sedan delar barnen och föräldrarna upp sig var för sig tillsammans med behandlarna. De träffas totalt sex gånger.

De första samtalen är mamma Anna och pappa Peter rätt upptagna av ilska mot skolan, polisen och myndigheterna. De är också frustrerade över att Teo ställt till med allt det här genom att berätta sånt som inte är sant. Så småningom går det att komma in på barnens upplevelser. Anna börjar förstå att de faktiskt har ett problem i familjen, och de börjar undra över varför Teo är rädd för dem. Föräldrarna vill inte säga att de har gjort något olagligt, men att de kanske har skrämt barnen genom att vara hårdhänta och att de behöver hitta ett nytt sätt.

Teo och Lisa berättar redan vid första samtalet om att föräldrarna har gjort dem illa. Teo berättar också att mamma och pappa inte har varit arga hemma för att han har berättat. Teo säger att de slog förut, inte nu. Lisa håller med, men hon kan berätta om många gånger när de har gjort henne illa. De följande gångerna får barnen enskilda samtal. Bägge barnen vill gärna berätta för mamma och pappa vad de har pratat om, och visa sina teckningar.

Vid det sista samtalet träffas hela familjen tillsammans igen. Anna och Peter har gått med på att lyssna på vad barnen har att säga utan att säga emot. Även om de inte är överens om vad som hänt, är de överens om att ingen får slåss hemma mer. Efter samtalet är Teo och Lisa glada och spralliga, föräldrarna ser ledsna ut. ■

EXEMPEL 2

Mamma Isabel, pappa Anders och styvpappa Hampus. Elsa 1 år, Tom 4 år och Alice 6 år. Mamma är misstänkt för misshandel av de två äldsta barnen.

Alla familjemedlemmar är med när informationsmötet angående barnsamtalen sker. Behandlaren berättar för barnen hur det går till. Man pratar om våld och hur det känns, men man ritar också, läser böcker och får fika.

Behandlaren gör upp att mamma och pappa kommer varannan gång med barnen. Samtalen med föräldrarna fortsätter med fokus på barnens upplevelse. Mamma är ledsen och skuldbelägger sig själv. Pappa är bekymrad över att han inte tog barnens signaler på allvar. Barnen berättar var och en för sig hur arg mamma blir när hon slår, men båda barnen berättar också om mammas snälla sidor. Hon är inte alltid arg. Efter sex samtal vill barnen visa mamma och pappa sitt arbete och vad de har pratat om. De vill att Hampus också ska höra.

Behandlaren bestämmer att ha återgivning med pappa för sig och mamma samt Hampus för sig.

Mamma Isabel och styvpappa Hampus ber om att få fortsatt stöd i form av familjebehandling. ■

EXEMPEL 2

Mamma Yasmin, pappa Muhammed. Barnen: Noor, 4 år; Ali, 6 år; Muhammed, 8 år. Pappa är misstänkt för misshandel av mamma och de tre barnen.

Mamma och barnen kommer på avtalad tid för barn- och föräldrasamtal. Behandlarna berättar för barnen att pappa säger att de får ha samtal. Barnen delas upp omgående och två barn får vänta i väntrummet. Vid föräldrasamtalen berättar Yasmin om mycket våld både mot sig själv och mot barnen. Hon gråter och berättar att hon har försökt gå emellan när Muhammed har slagit barnen, men att hon inte har lyckats skydda dem. Behandlaren lyssnar och förmedlar kontakt till Kvinnofridstagningen så att Yasmin kan få stöd för sin egen del. Fortsatta samtal handlar om föräldrarollen, hur Yasmin behöver stötta sina barn och hur hon ska orka med att finnas till hands för dem.

Noor berättar spontant att pappa har gjort henne illa. Han har knuffat och slagit med skohorn på baken. Hon berättar om många händelser.

Ali berättar även han om hur pappa slog och att det hände nästan varje gång de träffade honom. Ali berättar om en händelse som ger ny information. Pappa har slagit honom och storebror Muhammed med bälte. Ali hade röda ränder på rumpan. Behandlaren säger att de måste berätta om bältet för socialsekreteraren. Ali har inget emot det.

Muhammed säger först att han inte har blivit slagen. Han vill inte prata om pappa. Det tar några gånger innan Muhammed berättar. Han berättar då om de många hot som alltid var hemma hos pappa. Slog han inte så stod han och hotade genom att slå skohornet i sin egen hand. Muhammed är sluten och blandar ihop många händelser. Skolan larmar om att han är tyst och avskärmad i skolan. Behandlaren vidarebefordrar denna information och rekommenderar kontakt med BUP för Muhammed och Ali. Alla tre barnen har sett mamma bli misshandlad och kommer att få fortsatt stöd via socialtjänsten. Inget av barnen vill visa eller återge för mamma eller pappa vad de har arbetat med. ■

Barnfridsbrott

När modellen togs fram fanns inte Barnfridsbrottet, men många barn som upplevt våld mot mamma har fått ta del av den när de hörts av polis om misstänkt barnmisshandel. Vi bedömer att det fungerar bra att använda modellen även när barn hörs om Barnfridsbrottet, förutsatt att en gedigen riskbedömning görs. Den förälder som misstänks för våld ska inte delta om det innebär risk för barn och/eller den våldsutsatta föräldern (se även exempel 3).

Forskning om *Efter Barnförhöret*

I socialt arbete finns det sällan vetenskaplig kunskap om effekterna av alla åtgärder som används. Det gäller även för effekterna av stöd och information efter misstanke om barnmisshandel. Ett första steg för att kunna utvärdera och bedöma en modells effektivitet är att beskriva den. När modellen är definierad kan den också på sikt utvärderas.

Forskning om arbetsmodellen *Efter Barnförhöret* har påbörjats, men en hel del återstår för att den ska kunna betraktas som evidensbaserad.

En forskningsöversikt om behandling av våldsutsatta barn beskriver att det finns få metoder som handlar om stöd till våldsutsatta barn i det akuta skedet efter upptäckt. Författarna ser det som angeläget att implementera *Efter barnförhöret* och att utvärdera modellen vetenskapligt (Nilsson & Svedin, 2017).

En viktig start för att kunna utvärdera modellen är en programteoretisk analys som tagits fram av Örebro universitet (Petersén & Thunberg, 2022).

Intervjuer med behandlare som arbetar med *Efter barnförhöret* visar att modellen, trots vissa organisatoriska utmaningar, är en viktig insats som tillgodoser behoven hos barn och familjer efter att barnmisshandel har avslöjats (Thulin m. fl., 2024). En organisatorisk utmaning är att en del kommuner av resursskäl inte erbjuder det tredje steget i modellen; de nöjer sig med informationsmöte och hembesök. När det tredje steget utesluts begränsas möjligheten att stoppa våld och förbättra barnets hemsituation. Men målet att hantera den kris som en

polisanmälan innebär och mildra effekterna för barnet kan ändå uppnås. Behandlarna bedömer att det är bättre att enbart använda de två första stegen än att arbeta som de gjorde tidigare, men önskar att det fanns utrymme även för det tredje steget. Behandlarna beskriver också att modellen har hjälpt dem att fokusera mer på barnet än tidigare.

Jonsson m. fl. (2024) har följt implementeringen av *Efter barnförhöret* i Stockholms stad. Runt fyrtio familjer genomgick modellen 2021–2022. Både personal och ledning var i grunden positiva och såg stora möjligheter till att interventionen kunde implementeras på ett bra sätt i Stockholms stad.

Samtidigt identifierades flera utmaningar. Bland annat handlade det om att skapa ett jämnt remissflöde samt att kunna hantera variationer i antalet barn och familjer i behov av stöd, utifrån personalens arbetssituation. Personalen lyfte också behovet av avsatt tid och tillräckliga resurser för utbildning och metodutveckling, liksom ett ökat stöd från ledningen.

En annan intervjustudie med behandlare visade att arbete med *Efter barnförhöret* kräver adekvata förutsättningar, anpassningar samt medför vissa bieffekter. Den första bieffekten var att användningen av modellen tenderar att synliggöra andra problem i familjen. Den andra var att den kan förbättra klienters attityder till socialtjänsten positivt. Den tredje bieffekten var att användningen av modellen hade effekter på behandlarnas övriga arbete genom att de behövde finnas tillgängliga när barnförhör hölls. Samtidigt uppfattas *Efter barnförhöret* som en gynnsam metod som kan stärka klientrelationer och underlätta fortsatta insatser, förutsatt att kommunerna har en plan för implementering och resursfördelning.

Framtid och visioner

Det är föräldrarna som har det främsta ansvaret för att se till att barn är trygga och inte utsätts för våld. När det är föräldrarna som brister och är våldsamma behöver samhället gripa in för att få våldet att upphöra och för att reparera det som hänt.

Det var bra att få hjälp
så mamma och pappa
slutade slå.

Det var bra men jobbigt.
Vi började lyssna på
varandra.

Det är ett mycket stort svek av en förälder att misshandla ett barn. Många barn reagerar med rädsla, sorg och ilska över det som hänt, men fortsätter att se sina föräldrar som de viktigaste personerna i sina liv. När de är ledsna är det mamma och pappa de vill ha tröst av, när de är rädda är det mamma och pappa som kan trygga dem. Tanken att inte bo kvar hemma, att komma till främmande människor, kan vara mer skrämmande än våldet. De vill inte byta föräldrar, de vill bara att föräldrarna ska sluta att göra dem illa. Kan vi hjälpa dem med det har vi åstadkommit något stort.

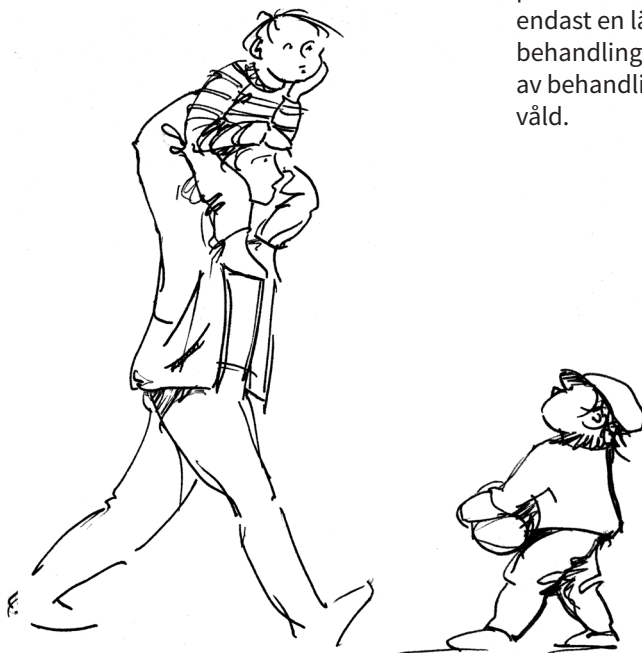
När polis och socialtjänst får kännedom om misstankar om barnmisshandel innebär det en chans för både föräldrar och barn. Vi är övertygade om att många föräldrar kan hitta ett nytt sätt att vara förälder utan att kränka och slå, men de kan behöva hjälp.

Det finns situationer där misshandeln är så allvarlig eller barnets förtroende är så skadat att det inte går att låta barnet bo kvar hemma hos föräldern, oavsett vad barnet vill. Det finns också barn som är så illa gjorda att de själva vill få komma till ett annat hem där de är i trygghet. Då behöver de hjälp att få göra det.

Det är ett mycket stort svek av myndigheter som inte följer upp misstankar om barnmisshandel. Rättsprocessen är viktig, men får aldrig bli den enda följden av att ett barn behandlas illa hemma. Vi vet också att ytterst få polisanmälningar av barnmisshandel leder till åtal. Försättningen för barnet är det centrala. Om det blir tyst efter barnförhöret, om ingen vuxen pratar om det eller om våldet hemma fortsätter trots att barnet har berättat, är det inte enbart föräldrarna utan också samhället som sviker.

Vår vision är att alla barn som är med om ett polisförhör för att de misstänks vara utsatta för brott ska få den information, det skydd och den rehabilitering som de har rätt till. Vår vision är också att barnens föräldrar ska få information om vad barnen varit med om, redskap att bemöta dem och information om de behandlingsinsatser som finns att tillgå.

Det innebär att det behöver byggas upp en kedja av olika insatser som erbjuds efter förhör. Arbetsmodellen med hembesök från Huddinge och Södertälje Barnahus är ett sätt att bemöta de mycket uppenbara brister som finns på det här området i stora delar av landet. Men den utgör endast en länk i kedjan, och behöver kompletteras av behandlingsmetoder för de barn som har behov av det och av behandlingsmetoder för att få föräldrar att sluta använda våld.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets övriga projekt på området

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har länge arbetat för att barn som utsatts för våld eller övergrepp ska få stöd och behandling. Det gör vi bland annat genom att utbilda i metoden KIBB (Kognitiv integrerad behandling vid risk för barnmisshandel).

KIBB

KIBB – en behandlingsmodell för hela familjen vid risk för barnmisshandel

KIBB är en evidensbaserad behandlingsinsats för familjer där det finns misstanke om barnmisshandel. Syftet är att våldet ska upphöra, föräldrarna ska rustas med fler föräldrastراتيجier och kunna ge barnen skuldavlastning utifrån våld de upplevt. Barnen ska få redskap att sätta ord på sina upplevelser och få kunskap om effekter av våld och vid behov bearbeta upplevelserna. Barn deltar i hela behandlingen och har en egen behandlare. I KIBB ingår föräldrabehandling, barnbehandling och familjebehandling vid varje träff. Man arbetar med både föräldrarna och barnen för att uppnå en förändring. Målgruppen är barn 3-17 år som berättat om våld från en vårdnadshavare eller annan vuxen boende i familjen samt där det finns risk för barnmisshandel. Även syskon som ej berättat om våld inkluderas i behandlingen då dessa ibland kan ha högre traumasymtom eller även de upplevt våld riktat mot dem.

Det kan röra sig om familjer som haft upprepade kontakter med socialtjänsten utifrån oro om våld där misstankar inte kunnat stärkas. Det kan också vara familjer med hög stressnivå där föräldrarna upplever barnens beteende som svårt att hantera och det finns en rädsla för att man ska tappa tålamodet med barnen. Erfarenheter från kommuner som jobbar både med *Efter Barnförhöret* och KIBB vittnar om att KIBB går bra att erbjuda i ett tidigt stadie under utredningsprocessen. *Efter Barnförhöret* underlättar för familjerna att ta emot stöd.

KIBB innehåller delar av empiriskt validerade TF-KBT och andra KBT behandlingar för barn och vuxna vid förekomst av våld. Det finns även inslag av utvecklingsteori, inlärningsteori, systemisk teori och MI. KBT används för att prata om situationer där våld uppstått eller det finns risk för att det uppstår och hur man kan hantera dessa situationer på annat sätt. Vårdnadshavarna får stöd i att använda mer positiva föräldrastراتيجier.

Barnen får stöd för egen del med emotionella och ev. beteendemässiga svårigheter samt bearbeta misshandelsupplevelser och ev. traumasymtom. Mot slutet av behandlingen görs trygghetsplan och bearbetning samt ansvarstagande/ skuldavlastning där föräldrar skapar förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga med att kunna signalera om de känner oro för nytt våld, kunna berätta om och bli bemötta i sina upplevelser av våld och att det våld de upplevt inte är deras fel.

KIBB eller CPC-CBT(Combined parent child cognitive behavioral therapy) som metoden heter i USA är beforskad både i USA och Sverige (Runyon m fl, 2004; Thulin m fl, 2019; Thulin m fl, 2020) och visar att föräldrarnas våldsanvändande minskar eller upphör och barnens traumasymtom minskar. Barnen känner sig delaktiga i och informerade om vad som görs i behandlingen och trygga med att ha en egen behandlare. De beskriver att deras upplevelser av våldet är i fokus.

EXEMPEL 1

Mamma Anna och pappa Peter. Barnen Lisa, 7 år, och Teo, 10 år. Bägge föräldrarna är misstänkta för misshandel av Teo.

Skolan anmäler oro för Teo till socialtjänsten. Han har agerat ut på skolan och läraren vill skicka hem en lapp. Teo bryter ihop och börjar gråta.

Han berättar att om han inte sköter sig i skolan får han stryk. Både mamma och pappa slår. Teo berättar att de drar i örat, slår på baken och har låst in honom. Han är rädd att gå hem.

Föräldrarna Anna och Peter kommer till informationsmötet. Polisen har redan ringt upp dem och berättat att Teo har varit på Barnahus och blivit förhörd. Först får de veta vad som hänt under dagen och vad som kommer hända härnäst med socialtjänstens utredning. Föräldrarna är skakade och obekväma. Pappa Peter är arg över att Teo har hämtats till Barnahus utan att de har vetat om det.

Han tycker att läraren borde ha ringt till dem i stället. Mamma Anna gråter. Bägge föräldrarna säger att de aldrig har slagit Teo. Men de berättar att både Teo och hans lillasyster är rätt besvärliga och att det måste till en ändring. Socialsekreteraren tar det de säger på allvar och berättar att det finns hjälp att få när föräldrar har svårt att hantera barn, men att det kommer sen. Först pratar de om vad som händer ikväll. Anna och Peter har inget emot hembesöket samma kväll.

När behandlarna kommer hem till familjen bjuds de in. Det är en vanlig lägenhet i ett förortsområde. Peter öppnar och barnen står i hallen. De är förberedda på att behandlarna ska komma. Alla sätter sig i köket och behandlarna berättar att de kommit för att Teo varit hos polisen och att föräldrabehandlaren redan träffat mamma och pappa. Barnen lyssnar. När behandlarna säger att många barn har dåligt samvete för att de berättat om vad som hänt hemma, nickar Teo. Teo börjar fylla i och berätta vad som hänt under dagen.

Lisa börjar lägga sig i när behandlarna berättar om vad våld är - Det har ni ju gjort med mig! Föräldrarna är rätt tysta. Efter en stund kryper Teo upp i mammas knä och får en kram. Innan behandlarna går visar barnen sina rum och sina saker. Alla följer med till dörren, vinkar och säger hejdå. De har bestämt att de ska träffa behandlarna igen om några dagar. En ny orosanmälan till socialtjänsten görs.

När de ses igen träffas först hela familjen tillsammans. Sedan delar barnen och föräldrarna upp sig var för sig tillsammans med behandlarna. De träffas totalt sex gånger.

De första samtalen är mamma Anna och pappa Peter rätt upptagna av ilska mot skolan, polisen och myndigheterna. De är också frustrerade över att Teo ställt till med allt det här genom att berätta sånt som inte är sant. Så småningom går det att komma in på barnens upplevelser. Anna börjar förstå att de faktiskt har ett problem i familjen, och de börjar undra över varför Teo är rädd för dem. Föräldrarna vill inte säga att de har gjort något olagligt, men att de kanske har skrämt barnen genom att vara hårdhänta och att de behöver hitta ett nytt sätt.

Teo och Lisa berättar redan vid första samtalet om att föräldrarna har gjort dem illa. Teo berättar också att mamma och pappa inte har varit arga hemma för att han har berättat. Teo säger att de slog förut, inte nu. Lisa håller med, men hon kan berätta om många gånger när de har gjort henne illa. De följande gångerna får barnen enskilda samtal. Bägge barnen vill gärna berätta för mamma och pappa vad de har pratat om, och visa sina teckningar.

Vid det sista samtalet träffas hela familjen tillsammans igen. Anna och Peter har gått med på att lyssna på vad barnen har att säga utan att säga emot. Även om de inte är överens om vad som hänt, är de överens om att ingen får slåss hemma mer. Efter samtalet är Teo och Lisa glada och spralliga, föräldrarna ser ledsna ut. ■

EXEMPEL 2

Mamma Isabel, pappa Anders och styvpappa Hampus. Elsa 1 år, Tom 4 år och Alice 6 år. Mamma är misstänkt för misshandel av de två äldsta barnen.

Förskolan ringer socialtjänsten och gör en anmälan om att sexåriga Alice och fyraåriga Tom har berättat att de blir slagna hemma. Barnen kom till förskolan och var ledsna. Personalen hade frågat barnen vad som var fatt eftersom de var rödgråtna. Barnen berättar att mamma hade blivit jättearg för att barnen inte skyndade sig när de skulle gå till förskolan. Alice hade fått en örfil och mamma hade knuffat och dragit Tom hårt i armen. Barnen grät när de berättade om händelsen för förskolepersonalen. Ettåriga Elsa går på en annan avdelning, men personalen frågar Alice och Tom om Elsa också har blivit slagen. Barnen säger att mamma inte gjorde något på Elsa men att hon såg vad som hände.

Mamma, styvpappa och pappa kommer till informationsmötet. Styvpappa följde med till mötet som stöd för Isabel, vilket var okej för pappa Anders. Först får de information om vad som hänt under dagen och vad som ska hända härnäst. Isabel berättar att polisen ringt henne och Anders om att barnen har varit på förhör på Barnahus. Mamma Isabel är ledsen och pappa Anders sitter tyst och ser sammanbiten ut. Isabel säger att morgnarna är stressiga och sista tiden har hon inte klarat av situationen. Hon säger att hon skrikit till barnen och kanske tagit i för hårt. Hampus försöker trösta och lugna Isabel. Pappa Anders säger att barnen har klagat på att mamma skäller ofta. Behandlaren påtalar att Isabel får vara ledsen och att det finns hjälp att få men nu behöver de fokusera på att göra det så bra som möjligt för barnen. De kommer överens om att Alice och Tom ska hem till pappa Anders efter förskolan. Isabel får en tid hos föräldrabehandlaren nästkommande dag för krissamtal och information angående fortsatta barnsamtal. Behandlaren berättar hur hembesöket går till och vad som förväntas av Anders.

När behandlarna ringer på radhusdörren hemma hos pappan och barnen kommer sexåriga Alice och öppnar och fyraåriga Tom står precis bakom. Pappan har berättat att de ska komma. Alice ser allvarsam ut och Tom visar sin polisbil. Pappa Anders bjuder in behandlarna i vardagsrummet. De sätter sig ner, barnbehandlaren sätter sig på golvet varpå Tom sätter sig bredvid. Alice sitter med pappa i soffan. Behandlarna berättar vad som hänt under dagen och varför de är hos pappa och inte hos mamma. Behandlarna hjälper barnen att berätta hur det var på Barnahus och säger att de varit modiga. Tom blir stolt och säger själv att han varit duktig. Alice kramar pappas hand och frågar behandlarna om de varit hos mamma också.

Behandlarna berättar att de träffat mamman men inte hemma hos henne. Behandlarna säger också att de ska träffa mamman i morgon igen. Dessutom hälsade mamman till barnen att hon inte var arg.

Behandlarna berättar även att de ska träffa mamma och Hampus tillsammans med dem innan de ska åka hem till mamma igen. Det blir en annan dag.

Alice ser fortsatt bekymrad ut och behandlarna ber pappan att ge båda barnen extra uppmärksamhet och kramar. Behandlarna berättar att de ska ses igen. Behandlarna säger hejdå och går.

Efter några dagar är det dags för Alice och Tom att åka hem till mamma, styvpappa Hampus och

lillasyster Elsa. Innan detta sker har föräldrabehandlaren träffat mamma och Hampus. Behandlaren har förberett mamma på mötet genom att tala om barns upplevelser och känslor. Mamma Isabel säger att hon förstår att barnen varit ledsna och rädda och att hon vill säga förlåt till dem. På hembesöket hos mamma med barnen säger mamma förlåt till Alice och Tom inför behandlarna.

Alla familjemedlemmar är med vid det inledande mötet inför de uppföljande samtalen. Behandlaren berättar för barnen hur det går till. Man pratar om våld och hur det känns, men man ritar också, läser böcker och får fika.

Behandlaren gör upp att mamma och pappa kommer varannan gång med barnen. Samtalen med föräldrarna fortsätter med fokus på barnens upplevelse. Mamma är ledsen och skuldbelägger sig själv. Pappa är bekymrad över att han inte tog barnens signaler på allvar. Barnen berättar var och en för sig hur arg mamma blir när hon slår men båda barnen berättar också om mammas snälla sidor.

Hon är inte alltid arg. Efter sex samtal vill barnen visa mamma och pappa sitt arbete och vad de har pratat om. De vill att Hampus också ska höra. Behandlaren bestämmer att ha återgivning med pappa för sig och mamma samt Hampus för sig.

Mamma Isabel och styvpappa Hampus ber om att få fortsatt stöd i form av familjebehandling. ■

EXEMPEL 3

Mamma Yasmin, pappa Muhammed, barnen Noor, 4 år, Ali, 6 år, Muhammed, 8 år. Pappa är misstänkt för misshandel av mamma och de tre barnen.

Mamma Yasmin anmäler till polisen att hon har blivit misshandlad av sin före detta man. Hon berättar också att han har slagit alla deras tre gemensamma barn. Barnen bor varannan helg hos pappa. Efter den senaste vistelsen berättade sexåriga Ali för mamma att pappa slår dem alla tre. Han berättade att pappa slår med skohorn på benen när de bråkar och inte lyssnar på honom. Han säger elaka saker om mamma och fula ord hela tiden. Polisen skickar orosanmälan till socialtjänsten och hör alla tre barnen. Efter barnförhören anhålls pappa.

På informationsmötet berättar mamman att hon följde med barnen när de var på förhör. Hon får information om de olika utredningarna och vad som kommer att ske framåt. Hon vet att pappan är anhållen då polisen ringde henne, men hon är rädd för vad som ska hända då han släpps. Hon säger att hon vill bo hemma och hon berättar att hon tar hjälp av sin familj.

Pappan släpps efter två dygn och blir kallad direkt till socialtjänsten. Han får information om att en utredning är inledd av socialtjänsten. Socialtjänsten berättar att de har träffat barnen vid ett hembesök samma dag som de förhöordes och de undrar om de får träffa barnen i samtal. Pappa är mycket upprörd och förnekar all form av våld både mot mamma och mot barn. Han hävdar att detta är ett led i att mamma vill ha egen vårdnad. Han godkänner att barnen får gå i samtal, men vill inte ha någon egen kontakt.

Socialekreteraren rekommenderar att pappan i nuläget inte tar kontakt med barnen.

När behandlarna kommer hem till mamma och barn möts de av tre ängsliga barn och en orolig mamma. Behandlarna bjuds in i lägenheten som delvis är vandaliserad, med bland annat stora hål i dörrarna. I köket sitter två systrar till Yasmin och alla samlas vid bordet. Behandlarna frågar om de får tala fritt. Yasmin samtycker och säger att de redan vet allt. Eftersom mamman var med barnen till Barnhuset så fokuserade de på att bekräfta och trygga barnen. De är spända och Ali berättar hur otäckt det är när pappa slår. Noor nickar medan Muhammed sitter tyst. Behandlarna berättar att pappa är hos polisen och ska sova där, Barnen säger att mamma redan har berättat det. Behandlarna berättar också att barnen kan få komma och prata om hur det varit för var och en av dem. Efter ungefär en halvtimme börjar barnen slappna av och busa med varandra.

Behandlarna fortsätter att tala med mamma Yasmin och hennes systrar. De poängterar igen att barnen behöver extra omsorg och att även Yasmin behöver extra stöd och hjälp i att skydda barnen när pappa blir släppt och att de kan kontakta både socialjour och polis om de blir oroliga. Behandlarna bokar tid med mamma och barn att ses så fort som möjligt. Behandlarna samlar alla igen och stämningen är nu mer avslappnad än när de kom. De vinkar hejdå!

Mamma och barnen kommer på avtalad tid för barn- och föräldrasamtal. Behandlarna berättar för barnen att pappa säger att de får ha samtal. Barnen delas upp omgående och två barn får vänta i väntrummet. Vid föräldrasamtalen berättar Yasmin om mycket våld både mot sig själv och mot barnen. Hon gråter och berättar att hon har försökt gå emellan när Muhammed har slagit barnen, men att hon inte har lyckats skydda dem. Behandlaren lyssnar och förmedlar kontakt till Kvinnofredsmottagningen så att Yasmin kan få stöd för sin egen del. Fortsatta samtal handlar om föräldrarollen, hur Yasmin behöver stötta sina barn och hur hon ska orka med att finnas till hands för dem.

Noor berättar spontant att pappa har gjort henne illa. Han har knuffat och slagit med skohorn på baken. Hon berättar om många händelser.

Ali berättar även han om hur pappa slog och att det hände nästan varje gång de träffade honom. Ali berättar om en händelse som ger ny information. Pappa har slagit honom och storebror Muhammed med bälte. Ali hade röda ränder på rumpen. Behandlaren säger att de måste berätta om bältet för socialekreteraren. Ali har inget emot det.

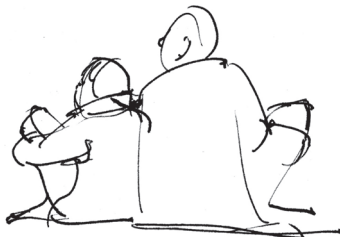
Muhammed säger först att han inte har blivit slagen. Han vill inte prata om pappa. Det tar några gånger innan Muhammed berättar. Han berättar då om de många hot som alltid var hemma hos pappa.

Slog han inte så stod han och hotade genom att slå skohornet i sin egen hand. Muhammed är sluten och blandar ihop många händelser. Skolan larmar om att han är tyst och avskärmad i skolan.

Behandlaren vidarebefordrar denna information och rekommenderar kontakt med BUP för Muhammed och Ali. Alla tre barnen har sett mamma bli misshandlad och kommer att få fortsatt stöd via socialtjänsten. Inget av barnen vill visa eller återge för mamma eller pappa vad de har arbetat med. ■

Litteratur

- Augusti, E. & Myhre, M. C.** (2021). The barriers and facilitators to abuse disclosure and psychosocial support needs in children and adolescents around the time of disclosure. *Child Care in Practice*. <https://doi.org/10.1080/13575279.2021.1902279>
- Diesen, C.** (2003). Barnet i vuxnas rättssystem: en jämförande studie i nio europeiska länder om barnet i rättsprocessen vid misstanke om sexuella övergrepp: deltagande länder: Danmark, Finland, Grekland, Island, Italien, Rumänien, Spanien, Sverige och Tyskland. Rädda Barnen.
- Heimer, M., Näsman, E. & Palme, J.** (2017). Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Heimer, M., & Forsgren, N.** (2025). Barn som rättighetsbärare i öppenvårdsinsatser. Om behovet av att stärka barnets röst genom hela socialtjänstens process och erövra ett nytt arbetssätt. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Landberg, Å., & Thulin, J.** (2023). Våld mot barn 2022. En nationell kartläggning. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Jernbro, C., Otterman, G., Tindberg, Y., Lucas, S., & Jansson, S.** (2015). Disclosure of maltreatment and perceived adult support among Swedish adolescents. I Jernbro, C. (2016). Barnmisshandel ur barn och ungas perspektiv. Omfattning, hälsa, avslöjande och stöd. Karlstads universitet.
- Jonsson, L., Linell, H. & Eriksson, M.** (2024). Implementering av Efter barnförhöret iStockholms stad. Arbetsrapportserie nr 109. Marie Cederschiöld högskola.
- Landberg, Å.** (2025). Negotiated rights: Children's possibilities for recovery after abuse. Doktorsavhandling. Marie Cederschiöld högskola.
- Landberg, Å. & Svedin, C.G.** (2013). Inuti ett Barnhus. En kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter. Rädda Barnen.
- Manay, Natalia & Collin-Vézina, Delphine** (2021). Recipients of children's and adolescents' disclosures of childhood sexual abuse: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 116(Pt 1), 104192. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104192>
- Nilsson, D., & Svedin, C.G.** (2017). Kunskapsöversikt om stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysisk misshandel. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Petersén, A.C., Sandelin, L., Thunberg, S., & Källström, Å.** (2025). Family social workers' experiences of using the Swedish model after the child forensic interview. *European Journal of Social Work*. 28(3)3, 565–576.
- Petersén, A.C., & Thunberg, S.** (2022). Efter barnförhöret. En programteoretisk analys. Working Papers and Reports Social work 26. Örebro universitet.
- Quarles van Ufford, S., Schön, U., Heimer, M. & Linell, H.** (2024).” How could you help me? Children's voices on violence in child welfare files: A thematic analysis”, *Child Protection and Practice*, 3, 100076.
- Rikspolisstyrelsen.** (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnhus.
- Rädda Barnen.** (2023). Brott mot barn 2018–2023. Rädda Barnen.
- Runyon, M. K., Deblinger, E., Ryan, E. E., & Thakkar-Kolar, R.** (2004). An Overview of Child Physical Abuse: Developing an Integrated Parent-Child Cognitive-Behavioral Treatment Approach: Developing an Integrated Parent-. *Trauma, Violence, & Abuse*, 5(1), 65-85.
- Socialstyrelsen.** (2012). Brottsoffer och deras närstående. Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp.
- Socialtjänstlag** (2025:400)
- Thulin, J., Kjellgren, C., & Nilsson, D.** (2020). Children's disclosure of physical abuse: The process of disclosing and the responses from social welfare workers. *Child Care in Practice*, 26(3), 285–299.
- Thulin J., Kjellgren C., & Nilsson D.** (2019). Children's experiences with an intervention aimed to prevent further physical abuse. *Child & Family Social Work*, 24, 17–24.
- Thulin, J., Landberg, Å., & Skillmark, M.** (2024). Juggling conflicting demands when using a new intervention to combat child physical abuse in the Swedish child welfare services. *Nordic Social Work Research*, 14(3), 400–413. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2024.2336024>
- Thulin, J., Nilsson, D., Svedin, C. G., & Kjellgren, C.** (2020). Outcomes of CPC-CBT in Sweden Concerning Psychosocial Well-Being and Parenting Practice: Children's Perspectives.. *Research on Social Work Practice*, 30(1), 65-73.

Efter barnförhöret är en arbetsmodell som ger stöd och information till barn och föräldrar vid misstanke om barnmisshandel.

När barn misstänks vara utsatta för våld eller övergrepp inom familjen är de beroende av att andra vuxna uppmärksammar och skyddar dem. Om samhället griper in och hör ett barn om brott som föräldrarna misstänks för, är det ett stort ingrepp i familjen och det för med sig ett ansvar. Polisanmälan får inte innebära att det blir värre för barnet och barnet har rätt till skydd, stöd och information.

Allt för många barn har tidigare gått hem ensamma efter barnförhör hos polisen trots att det finns misstanke om att föräldrarna är de som har gjort dem illa. När barn har tagit mod till sig att berätta om våld är det viktigt att både barn och föräldrar får stöd i samband med avslöjandet. Den här handboken beskriver en enkel och konkret modell som socialtjänsten kan använda så att alla barn och deras föräldrar får stöd och information vid misstanke om barnmisshandel.

Modellen är unik eftersom den innebär att stöd sätts in parallellt med utredningar hos polis och socialtjänst i stället för att vänta ut myndigheternas utredningar. Det innebär att den motivation till förändring som ofta uppstår hos föräldrarna när de får veta att de polisanmälts utnyttjas till något gott.

Arbetsmodellen med hembesök efter barnförhör har ett tydligt rättighetsperspektiv och består av tre steg, ett informationsmöte med föräldrarna, ett hembesök samma dag som barnförhöret ägt rum och en serie uppföljande samtal med både föräldrar och barn.

Sedan den första upplagan av den här handboken publicerades 2017 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset utbildat över 1600 personer i arbetsmodellen och den har spritts till stora delar av landet och där blivit en självklar del av socialtjänstens arbete.

Allmänna
Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse med uppdrag att stödja metod- och kunskapsutveckling i syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta situationer. Vårt arbete utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) och fokuserar på att öka kompetensen hos professionella som möter barn, genom att utveckla och sprida kunskap från forskning och praktik. Vi ger bland annat anslag till barn- och ungdomsforskning, driver egna utvecklingsprojekt, anordnar utbildningar, konferenser och seminarier samt ger ut rapporter och böcker i aktuella frågor.

Läs mer om oss på www.allmannabarnhuset.se